ТХА СОВГӀАТАШ ХЬОНА ДА, СИЙЛАХЬ ОКТЯБРЬ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВӀАШАГӀКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера дениз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 82 (2707)
Ера
11
октябрь
1962 шу
Мах 2 кеп.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ШУРА ДӀАЯЛАРА—КЪАЬСТТА

ТЕРКО

Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дузача ден сийна къахьегама вахте а этта, доккхий совгӀаташ кийчдеш ба республика промышленни предприятей, колхозий, совхозий болхлой. ХӀара денна дог гӀоздоахаш хоза хоамаш ух юртбоахама кхашкара, фабрикашкара, заводашкара.

Доккхий а бехктокхаме а декхараш да семилетка диълагӀча шера республика хьайбаш леладерашта хьалхашка латтараш. Чакхъяьннай кхоалагӀа квартал. ХӀанз балха итогаш еш, карагӀдаьннар, динза дисар фуд хьожаш ба хьайбаш леладераш. Республико кхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх, тха дохкара кхоалагӀча квартала план, хӀаьта соахка укх хана яьхачарца а ехкачарца а нийсийча дикка дукхагӀа хиннай уж продукташ.

Къаьстта дика толамаш даьхад Наурски территориально-производственни управлене чуйоагӀача районаша. Паччахьалкхенна шура дӀаялара план 79 процент кхоачашъяьй управлене боахамаша. Уж балхаш къаьстта дика лел Надтеречни районе. Района хьайбаш леладераша 82 процент кхоачашъяьй 1962 шера план. Иштта дика лел из гӀулакх Шелковской районе а.

Паччахьалкхенна шура дӀаялара шера план хӀанзле кхоачашъяьй цу районерча Ленина цӀерахча колхозо. Соахка укх хана яьккхачул 20 процент дукхагӀа а йоаккхаш семилетка диълагӀча шера план 92 процентага кхаччалца кхоачашъяьй Первомайски района колхозаша.

Октябра цӀейна дикача къахьегама совгӀаташца накъа болх Наьсарен района Аьлти-Юртарча отделене хьайбаш леладераш а. Ди тӀехьа шура алсамйоахаш, шоай болх кхетамца вӀаштӀехьбаьккха фермаш, дояркаш кӀезига яц республике.

Цхьабакъда, ерригача республико 81 процент мара кхоачашъяьяц паччахьалкхенна шура дӀаялара кхоалагӀча квартала план. Ийс бетта дӀаяла езачул 7,4 эзар тонн кӀезигагӀа еннай шура. Паччахьалкхенга шура йохкара къаьстта тӀехьаюс Грозненски производственни управлене чуйоагӀа районаш. Шура яккхар а йохкар а къаьстта во леладу Урус-Мартана района боахамаша. Ийс бетта план 59 процент мара кхоачашъяц районо. Укх шера соахка укх хана ехкачул 13 процент кӀезигагӀа шура ехкай цо. Соахкарчул ворхӀ бӀаь тонн кӀезигагӀа шура дӀаеннай Грозненски района колхозашеи совхозашеи. Шура яккхара Грозненски производственни управлене эггара тӀехьайисараш я «Советская Россия» яха колхоз, «Красноармейский», «Горячеисточненский», № 1 йола шурий совхозаш, кхыяраш.

Дуккхача колхозашеи совхозашеи шура кӀезигагӀа яккхара, из паччахьалкхенна дӀаялара кхоалагӀча квартала план кхоачаш ца яра керттера бахьан да детта доахан во кхоабилга, хьайбаш леладерий болх во вӀаштӀехьбаьккха хилар. Цхьайолча фермашка Ӏалальмате во лелаю балха учет, хӀанз а тӀехь оттаяьяц доахан кхабара рацион. Дийнахьа даьжача доаханна сайрийна моша доакъар, гӀад, концентраташ телац Урус-Мартана района «Горец», «Красноармейский» яхача совхозий цхьаццайолча фермашка. Цу тайпара моттигаш нийслу кхычахьа а.

Территориально-производственни управленей кулгалхоша, специалисташа, парте райкомаша, боахамий кулгалхоша, партийни организацеша лерттӀа теркам тӀабахийтац шурий фермай болх тоабара, говзача дояркащца уж чӀоагӀъяра, дикагӀа йола опыт балха юкъеяхьара, дикагӀча тайпара детта доахан кхабара. ХӀанз а тӀехь дукха шура йоаю боахамаша чурча гӀулакхашта. Чурча гӀулакхашта къаьстта дукха шура йоаю Наьсарен, Грозненски, Урус-Мартана, кхыча районашка.

Семилетка диълагӀа шу чакхдала ши бутт совгӀа ха мара йисаяц. Паччахьалкхенна дӀаяла езаш эзараш тоннаш шура тӀайисай республика колхозаштеи совхозаштеи. Цудухьа хӀанз къаьстта терко тӀаяхийта еза укх юхейисача хана шурий фермай болх тоабара, мамогга дукхагӀа шура яккхара оарцагӀбаха беза хьайбаш леладераш.

Цхьайолча фермашка болх беш я механизированни доахан детта «Елочка»» яха агрегаташ. Фактаща хьахьокх царех лерттӀа пайда ца эцаш моттигаш нийслулга. СихагӀа из болх тоабар Ӏалальмате боккха лоархӀам белаш декхар да. Производственни управленей, колхозий, совхозий кулгалхой, парте райкомаши партийни организацеши декхарийла я дояркашта, хьайбашта гӀулакх дерашта юкъе шерагӀа социалистически яхь йоаржае, хӀара саг шийна хьалхашка латтача декхарех дӀакхетаве, торонех бизза пайда эцара уж оарцагӀбаха. Къаьстта уйла тӀаяхийта еза доахан кхабара, учет нийса лелаяра. Паччахьалкхенна дукхагӀа шура — уж дешаш дага а латташ болх бе беза массане а.

Кхетамца а лерттӀа уйла тӀаяхийта а вӀаштӀехьдаккха деза хьайбаш Ӏангара дахара гӀулакх. Укх гарггарча деношка еррига помещенеш бокъонца кийча хила еза, хьайбай помещенешка хьатӀаэза даккха деза кхоачамхиллал доакъар. Йоакхо е еза дояркашта, болхлошта эшачун а. Тоадаь а дӀоахдаь а даха деза уж чуӀергбола цӀеноиш, фермера цӀе уголкаш.

ЧӀоагӀа бехктокхаме декхараш да республика хьайбаш леладерашта хьалхашка латтараш. ХӀара ферма, колхоза, совхоза торонаш я паччахьалкхенна шура дӀаялара шера план а тӀаийца социалистически декхараш а кхоачашде. Хьайбаш леладерий декхар да махулла дукхагӀа шура яккхара оарцагӀбовла. Паччахьалкхенна шура дӀаялара план кхоачаш ца еш цхьаккха а ферма хила йиш яц!

ЛЕНИНГРАД. Укх шера планал совнагӀа миллион метр гаргга тайп-тайпара кӀадаш арахийцад Вера Слуцке цӀерахча басмаш деча фабрика текстильщикаша. 250 эзар кхалнаьха коч ялла кӀада да из. Сийлахь-боккхача Октябра цӀейна фабрика коллективо луш дола совгӀат да из.

Сурта тӀа: кӀадаш вӀашкадехкача цеха дикагӀа бола болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Зинаида Козлова, бригадир Ольга Яковлева, Зинаида Худницкая, Тамара Архипова, Валентина Терентьева, Ирина Русакова. ТӀехдика мара продукци арахецац цар.

М. Блохинеи И. Федотовеи сурт. — ТАСС фотохроника.

Сийле къахьегамца я

«Красный молот» яхача заводе дужаш дац цӀи хезача украински колхозхочо Н. Г. Загладаси Ленинградерча болхлочо И. Леоновеи дӀадоладаь къамаьл.

Болхлой сийх дола къамаьл де аьнна сменай мастераш, цехий кулгалхой, агитатораш вӀашагӀкхийттача хана эггара хьалха цар цӀи йоаккх шоллагӀча цехерча токара Дорофей Дмитриевич Кузьмина.

Токара Кузьмина новкъосташта юкъе ший сий даьккхад йоккха говзал йолаш, кердадар лохаш, металлашта обработка яра процессаш хадданза тоаеш эргайоахаш из хиларах.

Дорофей Дмитриевича станок, инструмент, болх бу моттиг массаза а порядках хул. Из бахьан долаш цхьаккха духьале йоацаш болх бу станоко, инструмент лехаш ха йоае езац. Из ва заводе эггара хьалха тӀехъяьнна чӀоагӀача сплавашца металлаш сихха тедилга Ӏомадаьр а балха юкъедоаладаьр а, ше Ӏомадарал совгӀа, новкъосташта из Ӏомадаьр а.

Дорофей Дмитриевич дика рационализатор ва. Цо енна, оатхалашта сиха а атта а обработка е йиш хулийташ йола, 6 рационализаторски предложени балха юкъейихьай. Масала, хьалха станокашта-качалкашта эша пелаш трехкулачни патронашка дора. Уж хьокхача хана цар диткъача оагӀош тӀа жӀакаш дусар, хӀаьта из бахьан долаш царех цкъаза брак а хулар. Оатхал цхьатарра багайоллаш бола ший тайпара гӀоз баьб нов. Кузьмина, цудухьа цхьаккха гӀалат доацаш хул оатхал.

Цеха общественни вахарца дика дакъа лоацаш а балха нормаш 150—160 процент кхоачашъеш а ва Дорофей Дмитриевич.

— Хоза хабараш дувцарах далац болхлочун сий, къа дика хьегарах, болх дукха безарах доал, яха фрезеровщик Леонов бакълув,— йоах Дорофей Дмитриевича. — Сатоха магац сона цхьаболча болхлоша брак еш а маьхера металл зехьа доадеш а хилча. Опыт ца хилар бахьан долаш каст-каста брак ю къонача болхлоша. ЧӀоагӀа лоархӀам болаш да вай, кадрови болхлоша, воай йӀаьхий опыт царна дӀаялар, хьалха латтараша санна къахьега уж Ӏомабар.

Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дизара сийна аз лаьрхӀад,— йоах новатора Кузьмина,— из ди тӀакхачалехьа пхийтта бетта йола производственни программа кхоачашъе.

Н. ШИПУЛИН.

КПСС партийни болхлой делегаци Германски Демократически Республике яхар

Германе Социалистически Едини парте Центральни Комитето йийха 9 октябре Москвера Берлине дӀаяхар КПСС ЦК секретарь, КПСС Московски горкома хьалхара секретарь П. Н. Демичев керте латта КПСС партийни болхлой делегаци. Делегацена юкъе ба: КПСС ЦК член, КПСС Волгоградски обкома хьалхара секретарь А. М. Школьников, Эстоне КП ЦК секретарь Л. Н. Ленцман, КПСС ЦК культура отдела заведующе заместитель А. А. Петров, КПСС Ленинградски обкома секретарь Г. В. Романов, Украина КП ЦК партийни органий отдела заведующи И. И. Вивдыченко, КПСС ЦК отдела сектора заведующи И. Г. Кабин, Белоруссе КП Гомельски горкома секретарь Е. Н. Курчина, КПСС Горьковски областа Дзержински горкома секретарь В. Ф. Клюквин.

ИТТЛАГӀЧА ОКТЯБРЕ КХАЧЧАЛЦА 8,141,695 ПУНТ ЯЛАТ ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ДӀАДЕННАД РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШЕИ СОВХОЗАШЕИ. ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЗАДАНЕШ ТӀЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ ГРОЗНЕНСКИ, СУНЖЕНСКИ ГУДЕРМЕСА РАЙОНАША.

БОККХА ТОЛАМ БАЬККХАБ НАУРСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ ЧУЙОАГӀАЧА РАЙОНАША. ЦАР ХӀАНЗЛЕ КХОАЧАШЪЯЬЙ ПЛАН.

ХЬАЖКӀАШ ДӀАЯЛАРА ЗАДАНИ 67 ПРОЦЕНТ МАРА КХОАЧАШЪЯЬЯЦ АЧХОЙ-МАРТАНА РАЙОНО, 70 ПРОЦЕНТ — УРУС-МАРТАНА, 74 ПРОЦЕНТ — КУРЧАЛОЙ РАЙОНА.

ХЬАЖКӀАШ ДӀАЯЛАРА ГРАФИК КХОАЧАШЪЯЦ НАЬСАРЕН РАЙОНА СОВХОЗАША А. ХӀАНЗ ДУКХА ХЬАЖКӀАШ ЧУЭЦА ЕЗАШ БА НАЬСАРХОЙ. РАЙОНА КХАШКА БОЛХ БЕШ 70 КОМБАЙН Я ХӀАНЗ. ЦУ ТЕХНИКАХ ДУКХАГӀА ПАЙДА ЭЦАРГБОЛЧА ТАЙПАРА ВӀАШТӀЕХЬБАККХА БЕЗА БОЛХ.

Тха совгӀаташ

Парте XXII съездеи КПСС ЦК мартовски Пленумеи исторически решенеша дегаш ура а оттадаь, бӀаьсти а ахка а декъадарца хинна халонаш эша а еш, укх шера фийг бола ялаташ дика хьалкхедаьд Надтеречни района къахьегамхоша, дика камаьхал а йоалаш уж чуийцад. Паччахьалкхенга ялат дохкара план 116 процент кхоачашъяьй районо, хӀаьта цу даькъе хьажкӀаш дӀаялара план 133 процент а еш.

Хержжа дикагӀча ялата 2 миллиони 442 эзари пунт Даьхен амбарашка чутессай, цунах 803 пунт ялат дӀаденнад «Надтеречный» совхозо. Соахка октябрь бутт хьахулача хана денна хинначул 90 эзар пунт дукхагӀа да паччахьалкхенна дӀаденна ялат.

Укх шера 9 бетта 11 эзар центнер дулх дӀаденнад паччахьалкхенна, шера план 95 процент кхоачашъяьй. Соахка цу юкъагӀа денна хинначул 4500 центнер дукхагӀа да из.

Паччахьалкхенга фуаш дохкара план 135 проценти тха дохкара план 101 проценти кхоачашъяьй. Соахкарчул 292 эзар фуъ дукхагӀа дӀаденнад паччахьалкхенна укх шера.

15 эзар гектар гаргга гурахьа дув ялат дӀадийнад совхозаша — соахка октябрь бутт хьахулаш дийна хинначул 5,5 эзар гектар дукхагӀа. Зябь ахара план дикка тӀеххоачашъяьй.

ХьажкӀаш чуийца йоалаш латт. Доакъари Ӏан тӀехь хьайбаш чудоахкаду моттигаши кийчъеш я.

Районни партийни организаце а районерча берригача къахьегамхоша а, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, ахархочун сий лакха лоаттадара тӀехьа чӀоаггӀа къовсам а лелабеш, шоай берригa низ тӀабахийтаб 1962-ча шера тӀаийца социалистически декхараш тӀеххоачашдара, КПСС ЦК-аи Советски правительстваи кхайкарала къахьегама толамашца жоп далара.

П. КОНОВАЛОВ,
КПСС Надтеречни райкома секретарь.

А. МАМАКАЕВ,
Надтеречни райисполкома председатель.

ХЬИНАР СОВДОАХАШ

Сийлахь-боккхача Октябра накъа бахара яхье баьннача Шаьла района «Шалинский» совхоза 5-ча отделене болхлоша боккха толам баьккхаб. 350 гектара тӀа дӀайийна хинна хьажкӀаш чуийца баьннаб уж. Ш. Исаева кулгалдеча механизированни звенос 150 гектарах хӀаране тӀара 45 центнер хьажкӀий яьккхай. ХьажкӀаш чуэца тӀехьабисача 6-ча отделенерча къахьегамхошта 12 дийнахьа новкъостал даьд цар. ХӀара денна кхай тӀа аравоалар 150 саг.

Укх деношка шекара свекла чуэца болабеннаб 5-ча отделенера къахьегамхой. Къахьегамхоша дош лу сихха шекара свекла чуийца яккха.

Бицлуш бац уж гурахьа дув ялат дӀаде а зябь аха а. ХӀанзле цар дӀадийнад 820 гектара тӀа гурахьа дув ялат.

Ш. ДАЦАЕВ.

Гектара тӀара—70 центнер

6 саг юкъе волаш йолча тха звенос соахка 200 гектара тӀа хьалкхеяьча хьажкӀий хӀара гектара тӀара юкъера лаьрхӀача 62,7 центнер яьлар.

ХӀаьта укх шера, йоккха опыт йолаш долча оаха 250 гектара тӀа хьалкхее лаьрхӀар хьажкӀаш. ХӀанз 8 саг ва тха звеноца. Силоса лаьрхӀа дӀайийра оаха кхы а 150 гектар хьажкӀаш.

Звенога хьаелар ДТ-54 яха цхьа трактор, МТЗ-5 яха кхо трактор, лаьтта тоадара а хьажкӀашта гӀулакх дара а эша кхы йола юртбоахама инвентарь.

КПСС мартовски Пленумо хьахьекхай ялати хьайбай продукташи дукхагӀа яхара йола юртбоахамера резерваши торонаши, советски халкъ тӀахьийхад вай мехка шортта юртбоахама продукташ хилийтар духьа цо ший низ тӀабахийтара. Доккха къамаьл хилар тха звено юкъе Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш дувцача хана.

Ялат дукхагӀа даккха аьнна парте баьча тӀахьехама жоп луш оаха лаьрхӀад хӀара гектара тӀара 65 центнер хьажкӀаш яха. 1961 шера гурахье а чӀоагӀа къахьийгар оаха 1962 шера хьажкӀий хьувкъам лакхбара лард йоллар духьа.

Оаха хьажкӀаш дӀае лаьрхӀача 250 гектар лаьтта хьалхагӀа дӀайийна хиннар шекара свекла, суданка яха буц, хьажкӀаш яр. Агрономо баьча хьехамах оаха кхашка диллар дика ширадаьнна кхо, суперфосфат. Из дерригa лаьтта 25—27 сантиметр кӀоарга зябь а аьха Ӏодиллар. Лаьтта оаххашехьа а макхаш а даьхар.

ХьажкӀаш хьувкъаяр духьа лоаттабу къовсам къаьстта чӀоагӀбелар бӀаьстан юхье. Лаьттанца тӀоадал дукхагӀа соцаяр духьа оахам тоадир. Ха-оттам соахка санна ца хиларо керда хӀамаш юкъедахьийтар тхога укх шера. ЧӀоагӀа дегӀаухар оасар. УрагӀа а пхорагӀа а шозз-шозза макхаш даха дийзар тха, хӀаьта цул тӀехьагӀа 7—8 ди даьннача гӀолла лущильник токхайир 10—12 сантиметр кӀоарга, вешта аьлча фуна кӀоарггала лаьтта цамцадоаккхаргдолаш. Лущильник тохкаьчул тӀехьагӀа 8 ди даьлча, оасар юха а тӀадоладеннача хана, цӀаькха а макхаш даьхар.

Апрель бетта ши кӀира даьннача гӀолла хьажкӀаш дӀаелехьа 14—16 сантиметр кӀоарга культиваци йир оаха тӀеххьа макха а боаккхаш. Из дир оаха оасаро хийца овлаш дохадар духьа, лаьтта кӀаьддари дӀоахдалийтари духьа.

ХьажкӀаш дӀае дукха ха йисаяцар, хӀаьта лаьтта кийчдаь даьннадар. Массане а цхьатарра дӀаболабир квадратно-гнездови хьисапе хьажкӀаш дӀаюв сеялкаш нийсъяра, хьажкӀа фуна гранозани гексахлорани яха молхаш тохара болх. Бокъонца хьажа а хьожаш кийчйир тхоай звенога хьаенна ерригa техника. 98 процент тӀадаргдолаш дар фу. Фун тӀадалара низ чӀоагӀагӀа хургболаш пхе дийнахьа маьлхе улладир оаха из. Квадраташта юкъера йовкъаш 70 сантиметр а йолаш дӀайийра хьажкӀаш.

ХьажкӀаш дӀайийна 5—6 ди даьнначул тӀехьагӀа дайга макхалгиш даьхар. ХӀаьта уж тӀаьянна 8 ди гаргга ха яьнначул тӀехьагӀа, агрономаца дага а даьнна, дукха кӀоарга а йоацаш культиваци е а хӀара гектара тӀа 15 килограмм хургйолаш суперфосфат тоха а лаьрхӀар оаха.

ХӀаьта хьажкӀаш 10 сантиметр лакхъеннача хана 12 сантиметр кӀоарга цӀаькха а культиваци йир. Цунца цхьана хӀара гектара тӀа цхьацца центнер сульфат аммони техар хьажкӀашка дикагӀа дегӀ дайтар а уж чӀоагӀъялийтар а духьа.

50—60 сантиметр хьажкӀаш лакхъеннача хана оахам чӀоагӀа тоӀаденнадар. Цу хана мугӀарашта юкъе йӀоахалашха культиваци йир.

Укх шера йокъал дукхагӀа хиннай. Из чӀоагӀа Ӏаьткъар хьажкӀаш тоаялара. Цудухьа, къовсам дукхагӀа лоаттабе бийзар тха тӀоадал чусоцаяра. ЧӀоагӀа лоархӀам болаш да хьажкӀаша хьоаса боаккхача хана тӀоадал лаьттанца дукхагӀа хилийтар, хӀана аьлча цу хана хьахила йоалалу хьажкӀа тум. Цудухьа каст-каста доахар оаха макхаш. Макхаш дукхагӀа дахаро лаьттанца тӀоадал соцаяь ца Ӏеш, оасар а дохаду.

ХӀанз хьажкӀаш чуийца доалаш латт тхо. Оаха хьийга къа зехьа дайнадац. Цхьабакъда, уж толамаш кхы а доккхагӀа хилийта йиш яр, нагахьа санна йоакъало зе даь хиннадецаре. ХӀаьта а юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 70 центнерал кӀезигагӀа йоацаш йоах оаха хьажкӀаш. Районе дика лоархӀаш ба из хьувкъам.

И. ЧАГАЕВ,
Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхоза звеньевой.

«Старогрознефта» НПУ кхоалагӀча промысла лаьттан кӀалха ремонт еча мастера Федулова бригада болхлоша Октябра цӀей сийна яьржача яхье доккхий толамаш доах. 114 лаьттан кӀалхара ремонт дикагӀа яра укх шера 9 бетта керда гӀулакх балха юкъедихьад коллективо. Из бахьан долаш эзараш тоннаш мехкдаьтта дукхагӀа даккха вӀаштӀехьдаьннад промысле. Промысле дикагӀа барех ба оператор Романцев, оператора помощникаш Зенин Андрей, Датаев Сайпудин, тракторист Зайцев Иван. Октябра сийна тӀаийца декхараш шолхленца кхоачашде лаьрхӀад цар.

СУРТА ТӀА: штангаш хьалйоахаш воал оператор Романцеви оператора помощник Зенини.

Д. АМАРОВ.

И. Плиева сурт.

Ӏилмаи техникаи даькъе Ленински премеш телача Комитете

СССР Министрий Советерча Ӏилмаи техникаи даькъе Ленински премеш телача Комитето СССР ерригача учрежденешкеи организацешкеи дӀахойт 1963 шера Ленински премеш яхара дола балхаш укх шера 15 ноябре хьаийца доалаш хилар. Цу ханал тӀехьагӀа хьачуденнача дерригача балхашка хьожаргда 1964 шерара Ленински премеш яха безам болча балхашца цхьана.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

ХАТАРА ДУХЬАЛАРЧА КЪОВСАМЕ БЕЛГАЛБАЬННАЧА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

Хатара духьаларча къовсаме къаьстта чӀоагӀа денал долаш а сакхувш а хиларах — Гудермесски мехкдаьтта промыслови управлене Баьной участкера аратеха низ бола газа кӀедж соцаяра енна задани дика кхоачашъярах Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла:

1. **Байраков** Иван Федотовича — мехкдаьтта доахачеи химически промышленноста управленерча газоспасательни станце взвода командира.
2. **Висханов** Мухьада Лаьмийна — «Гудермеснефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене Баьнойрча тохкама участка воккхагӀа волча механика.
3. **Гатилов** Петр Радионовича — Нохч-ГӀалгӀай совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста управлене Тампонажни контора керттерча инженера.
4. **Гущин** Игнат Петровича — Нохч-ГӀалгӀай АССР общественни порядок лораеча Министерства пожарни охрана отдела оперативни дежурнена.
5. **Деревянко** Виктор Евдокимовича — «Малгобекнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене 1-гӀча Малгобекски контора вышкомонтажника.
6. **Исковский** Иван Ивановича — «Сунжанефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене бурув деттача Карабулакски контора слесара.
7. **Калтаков** Алексей Васильевича— Нохч-ГӀалгӀай совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста управлене Тампонажни контора воккхагӀа волча машиниста.
8. **Кулигин** Николай Антоновича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института бурув деттара отдела начальника.
9. **Кашин** Константин Константиновича — «Грознефтеразведка» яхача треста технологически группа начальника декхараш кхоачашдечоа.
10. **Колесников** Алексей Николаевича — Нохч-ГӀалгӀай АССР общественни порядок лораеча Министерства пожарни отдела оперативни дежурнена.
11. **Мартынов** Александр Ивановича — Нохч-ГӀалгӀай АССР общественни порядок лораеча Министерства пожарни охрана отдела оперативни дежурнена.
12. **Москаленко** Иван Ефимовича— «Малгобекнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене бурув деттача 1-гӀча Малгобекски контора слесара.
13. **Олейников** Иван Ефимовича — «Грознефтеразведка» яхача треста воккхагӀа волча бурув деттача мастера.
14. **Припутин** Владимир Андреевича — Нохч-ГӀалгӀай совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста управлене Тампонажни контора воккхагӀа волча машиниста.
15. **Ражбулаев** Мовсара — «Гудермеснефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене Баьнойрча тохкама участка бурильщика помощника.
16. **Суховерхов** Виктор Георгиевича «Грознефтеразведка» яхача треста бурув деттача мастера.
17. **Хамидулин** Айса Валиуловича—Нохч-ГӀалгӀай совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста управлене Тампонажни контора цементажни агрегата машиниста.
18. **Чаплыгин** Михаил Васильевича — Грознефтеразведка» яхача треста оборудоване механика.
19. **Шапошников** Юрий Ивановича — Нохч-ГӀалгӀай совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста управлене Тампонажни контора воккхагӀа волча инженера.
20. **Щербаков** Вадим Петровича — «Гудермеснефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене Баьнойрча тохкама участка бурильщика помощника.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитель А-В. ТЕПСАЕВ.

Секретара хьалхара Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума член П. НАЗАРОВ.

г. Грозный, 1962 шера 6 октябрь.

Партийни вахар

ДЕРРИГАЧА КХОАЧАМЕХ ПАЙДА ИЙЦАБАЦ

(ОТЧЕТНО-ХОРЖАМИЙ ПАРТИЙНИ СОБРАНЕРА)

Отчетно-хоржамий собрани хилар Шелковской района «Червленный» яхача колхоза партийни организаце. Доклад йир паркома секретара нов. **Д. А. Теренина.** Нов. Теренина ший доклада тIа белгалдаьккхар «Червленный» колхоз районе эггара боккхагIчарех боахам хилар. Цу боахама керттера доакъош да хьайбаши комсаши. ХIанз укх сахьате 57 эзар совгIа устагIа, дуккха доахан, дика комсаш я колхоза. Укх шера дика къахьийгад дикагIа йолча жа Iуй бригадаша а кхыча колхозхоша а.

ХIара бIаь жийна тIехьа 127 Iаьхар хьалкхебаьб воккхагIа волча жа Iуно А. Валиева, Ф. Кульчукова — 114 Iаьхар, А. Пронькина — 112 Iаьхар. Цхьабакъда, ерригача колхозе хIара бIаь жийна тIехьа хьалкхебаьраш 95,6 Iаьхар мара бац. ХIара устагIана тIера 5 килограмм гаргга тха даьккхад.

Ерригача колхозе юккъера лаьрхIача хIара Iаттагара 1554 килограмм шура яьккхай, хIаьта дикагIа болча дояркаша Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Е. С. Авиловас — 2572 килограмм, коммуни-стка В. Л. Кузнецовас — 2595 килограмм яьккхай.

Дика камаьхал яьннай укх шера комсаш лелаерий а. Юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара бIаь центнер комсаш яьхай цар. Эзар тонн совгIа комсаш паччахьалкхенга ехкай. Алхха хьалхарча 9 бетта а 1 миллиони 377 эзари сом пайда беннаб колхоза.

Цу толамашца цхьана дуккха кхоачамбоацараш а да колхоза балхаца. Парткомо а колхоза правлене а кIезига йоакхо яьй юкъара хьайбаш доакъарца Iалашдара, лаьттанцарча балхий культура тоаяра. Из бахьан долаш района кхыча боахамашкарчул вогIа хилар колхоза фийг бола ялаташ. Iалашдаь доакъар кIезига да. Масала, эшачох 27 процент мара дац кийчдаь гIожа доакъар: силос — 22 процент, концентрированни доакъар — 30 процент. Юрта боахама продукцега шийга дIадодар хIанз а дукха да. Заведующеш, учетчикаш, помощникаш, иштта кхыбараш сов дукха хиларах а хьайбашта гIулакх дечара хала балхаш механизаци янза хиларах а да из.

Дикка хьайбаши оалхазараши дайнад колхозе. Цунна бехке ба керттера зоотехник коммунист нов. Пронькини ветеринарни болхлойи.

Пренеех къамаьлаш даьча коммунисташа массе оагIорахьара дийцар паркома секретара ший доклада тIа хьоахадаь дешаш. Колхозхошта юкъе партийно-политически болх эсала лелабарах паркома критика йир коммуниста нов. **Мишуточкина.** Лекцеш, беседаш кIезига хиннай. ТIаийца социалистически декхараш кхоачашдара кхоачамболлаш къахьегамхой оарцагIа боахаш хиннаяц партком а колхоза правлени а, аьлар цо. Юкъарча хьайбашта доакъар Iалашдара метта шийна цIенош деш воалл колхоза председатела заместитель нов. Левкин. Колхозхой шоай доалахьара жа хIанз а колхоза Iулашца да. Иштта колхоза Iулаца кхоабаш да Левкина ший жа а.

Колхоза керттера боахам комсаш йоллашехьа а, уж лелаерий лерттIа йоакхо еш ца хиларах партийни комитета а колхоза правленена а критика йир коммуниста нов. **Доспеева.** Из болх лерттIа лелабаь баларе хIара гектара тIара 10 тонн а ца йоаккхаш 11—12 тонн комсий яккха торо яр колхоза. Комсаш кIезигагIа хьувкъара керттера бахьан да гемеш ца тоъарах ханнахьа уж хьал ца ехкар. Комсаш лата а лета, гайдолгаш хьахиннача хана а тIехь бир из болх, гемеш йогIача хана дукха гайдолгаш кагделар. Комсаш лелаеча тха бригаде эггара дукхагIа балхаш долча хана кхаь бетта партийни собрани хиннаяц.

Доакъар кIезига кийчдаь хилар, хьайбаш дажа ца ухаш чусецачул тIехьагIа цхьан беттаи ах беттаи мара из тоъарг ца хилар дийцар колхоза зоотехника нов. **Пронькина.** Нормах цхьан устагIанна гектар даьгIе йоагIача мете, кхаь устагIанна мара гектар кхачац хIанз укх сахьате. ДаьгIенашкара буц йокъаеннай. Пхиъ Iул да даьгIенаши желаши ца тоъаш.

25 эзар жий ба укх шера осеменени е езаш. Осеменени ергйола 18 моттиг а из болх бергбола нах а кийчбаьб. ЦIаккха а ца яьча тайпара дика ремонт яьй укх шера хьайбаш чудоахкадеча помещенешта. 71 желн жа Iушта чуIе цIеноши кийча да. Парткомои колхоза правленеи къаьстта дукхагIа терко е езаш хIама да жа дебаделга. Сихха вIаштIехьдаккха деза хIанзалца хиш ца дийхкача лаьтташка хиш дохкилга, жа кхоабача гоннахьа рожь, баьцаш дIаювлга, къаьстта а дахкаш дола жа кхоабача гонахьа. Шортта доакъар хуле алсамъяргья хьайбашкара йоала продукци а.

Колхоза балхацара кхоачамбоацараш кертагIа доахаш дар артела председатела нов. **Василькова** даь къамаьл. ХIанз укх сахьате, аьлар цо, 1000 совгIа гектар лаьтта хий дехкаш да вай, цхьабакъда, укх шерралца хий дийхкадац. Лаьттанцарча балхий культура лакхъяра даькъе шийна тIалатта декхараш во кхоачашду агронома Геряева, культураш хувц-хувцаш дIаец. Лаьтташ во оах, йовкъаш йоахкийт, дIадувш дола фу кIоаргал тайп-тайпара йолаш дув. ДIайийнача хIамашта лерттIа гIулакх дац, хиш дехкац. Шекара свеклаи бобови культураши дика хьувкъ, цхьабакъда, уж кIезига юв. Из бахьан долаш во латт доакъарий гIулакх. Iалашдаьр а, дизза доал а ца деш, кхомбоацаш доаду.

ДIахо нов Василькова белгалдоаккх дикагIа бола къахьегамхой парте дукхагIа хьаийбе безилга, къаьстта а хьайбаш кхоабача боахамашка. Болх беш 500 саг волча МТФ, ОТФ верригаш а 30 коммунист мара вац.

Халача балхашта механизаци елга во леладаьд парткомо а колхоза правлене а. Дизза чакхдаьннадац доахан электричестваца деттилга. Доакъар кийчделга, дIадуллилга, хий, моака тIадахьилга, жена хий моладелга механизаци янза да.

Цхьаболча механизатораша геттара во лелаю шоашкара техника. Техника лораяра гIулакх тоаде декхарийла ва керттера инженер коммунист нов. Семенов. Административно-управленченски аппарат йоккха я. Цо белгалдаьхача хIамаша чIоагIа езъю колхозо йоаккхаш йола юртбоахама продукци.

Собрани чакхйоаллаш къамаьл дир КПСС обкома парторга нов. **В. П. Пожидаева.**

Веррига а 10 коммуниста къамаьл дир собране.

Коммунистий партийно-политически а боахама а болх тоабара де дезараш хаьдда белгал а деш, отчетах соцам тIа а ийцар керда партком а хержар партийни собране.

А. САЛОВ,
КПСС обкома Наурски управленера инструктор.

Партийни дешар — лакхача боарамга

Коммунизм хьалъяра планаш толаме кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбоахача боккха лоархIам болаш ба идеологически болх.

Шоай гIулакхах дика кхеташ дIаболабаьб из болх тха Ведана районерча пропагандисташа.

Хьалхара заняти геттара дика дIайолайир КПСС райкоме укх шера эггара хьалха вIашагIъеллача юрта боахама конкретни экономика семинара кулгалхочо нов. Т. К. Салькос. Цу семинара юкъебахаб предприятей беррига кулгалхой, районе лакхерча гIулакхаш тIа бола болхлой, колхозий председателаш.

«Юрта боахама производство дIанийсъяри цунна специализаци яри, колхозашка лаьттаех нийса пайда эцари» яхача темашта бокъонца йоашха а йоашхаш анализ йир, тха района колхозашка хинна кхоачамбоацараш масалаш а кхувлаш белгалдаьхар. Семинаре дакъа лоацарашта боккха пайда лургба цу тайпара теори боахама практически балха дешашца ювза а ювзаш Iомаяро.

Хьалхара занятеш дика чакхъяьлар санаторно - лесной школерчеи (пропагандист нов. М. М. Курбанов) № 8 йолча интернатеи (пропагандист нов. Е. Б. Анурова) КПСС истори хьехача кружокашкеи семинарашкеи. Массаза санна дика кийчо еш чакхйоах занятеш юртбоахама конкретни экономика хьехача «Сельхозтехника» отделенерча Алиев Султана.

Са белгалбаха безам ба нохчий кхалнаха политграмота хьехача кружока кулгалхо нов. Т. Ахматукаева санна бола, эггара хьалха шоай болх дIаболабеш бола пропагандисташ. Цо наха дика кхетабергболча меттаца йийцар гулбеннарашта «Коммунизм — дерригача адамлен сийрда кхоане» яха тема. Иштта еча занятена чIоагIа раьза хилар ладийгIараш. Пропагандиста къонача коммуниста Тепсуева Раяс слюдяной фабрика филиалерча кхалнаха юкъе боккхача безамца дIаболабир из сийлен болх. Цо а цу тайппара ший къаман меттала дика, шоай производства декхаращца ювзаш йийцар из тема. Цу тайппара дика чакхъяьхар занятеш пропагандисташа Зарифовас — Хаттуни яха юрт, Р. Мальсаговас — Элинстанжи, П. Аюбовас — лесопункт, дика хIамаш дуккха язде йиш йолча кхычар.

Цхьабакъда, дикачарна юкъе ба шоай декхараш бехктокхаме ца хеташ бола юххьанцарча партийни организацей секретараш, масала: райпора нов. Джабиров, лесхозера Инасаламов. Политкружокашка хIанз а занятеш вIаштIехьъяьхаяц цар. Шоаш хьалхле лелаеча юххьанцарча партийни организацешка политически дешар вIаштIехьдоаккхилга а идеологически хьехамеи балха тIахьожам лоаттабелга а шоай декхар дийхьогI яхаш уйла еш баьгIа хулчох тара ба уж. Царна цIаьккха а дIахайта деза из лоархIамера а цар кхоачашде дезаш а декхар долга.

Атта декхар дац политически декхар дика кхоачашделга, цхьабакъда, района партийни организаце хьалхленца пропагандисташа из декхар сийленца кхоачашдергхиларах шеко яц.

М. ЕСАУЛЕНКО,
Ведана района парткабинета заведующи.

ХIанз а дуккха арахеца йолаеннаяц машина, хIаьта а «трассай аьла» яха цIи дIаяхай цунах хIанзле. Иштта цIи тиллай Подмосковерча газификатораша «АСБМАГ-300» яхача кердача электросварочни агрегатах магистральни газопровод юллача цунна тохкам баьчул тIехьагIа. Машина хьаяьй электросварочни оборудоване Ерригсоюзни Iилма-тохкама института Вильнюсски филиало.

Агрегат могаяьча паччахьалкхен комиссе белгалдаьд цо дика болх беш хилар. Из вIашагIъеллай чархаш тIарча шассе тIа, аргIерча хьалашка балхаш дара атта я из. Машина тIа я электродаш йокъаяра йола приспособлени, сварка яь ов шаьрдеча хана пневматически инструментах пайда эца йиш хулийташ йола компрессорни устройство, сварка яра процессага хьежжа бензинови двигатела балха режим нийсъеш йола автомат. Цу доллача хIамаша йиш хулийтаргья дуккха доагор кходе.

Сурта тIа: инженер-конструктор Ромас Контаускас электросварочни агрегата юхе.

М. Баранаускаса сурт. ТАСС фотохроника.

Номер ийс йолча гIишлоний-монтажни управлене чуйоагIача цхьоалагIча участка болхлоша йоккха къахьегама котало яьккхай. Дукха ха йоаццаш толамца кхоачашъяьй цар семилетка диълагIча шера план.

ХIанзле а бахача наха чуIе пхи эзари бархI бIаьи квадратни метр совгIа хулаш йола 76 квартира хьалъяь баьннаб гIишлонхой. Тайп-тайпара гIишлоний материалаш кхоярах паччахьалкхенна ялх эзари ши бIаьи сом кходаьд.

— Из котало яккха тха вIаштIехьдаьннад, — йоах участка воккхагIа волча прораба М. Каратеева, — массане а дог лазаш болх барах, керда методаш балха юкъекхахьарах. Поточни методах хьалъю оаха гIишлош. ХIа аьнна хьалхара этаж а етта каменщикаш шоллагIа этаж йотта болалушше а хьалхара этаже де деза отделочни балхаш дIадоладу кхыча болхлоша. Ха кIезигагIа йоаяра тхона чIоагIа новкъостал ду тхоашта дукхагIа эша материалаш болх беча гаьна йоацаш лелаяро, уж массанахьа дIа-юха кхайса а ца лелаеш цхьан моттиге нийс а яь лоаттаяро.

Укхаза цIаккха а хилац каменщикашеи отделочни болхлошеи даьр дохадеш моттигаш. Хьалхxе а чертеж Iома а йий сантехникашеи электрикашеи болх бе беза моттигаш юхеют цар. Цудухьа цкъа баь баьнна болх юхабохабе безаш а хилац. Цу гIулакхо Iалаьмате дукха пайда лу.

ГIишлонхой болх дIахо а тоабара доккха беркат даьннад цхьаькха цхьан хIамаха. Малярий, штукатурщикий бригадаш хьалха къаьст-къаьста яр. ХIанз уж шаккхе а говзал а йолаш цхьа бригада я.

Дика болх барца гIишлонхой коллективе сийле яьккхай Н. Н. Димова, Малькова, Кузьминовай, Кравцова бригадай болхлоша. Цхьанна а халонах къахкац уж, шоашта тIадилла гIулакх тешшамеи ханнахьеи ду. Хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб слесараш В. Андрианов, В. Зиновьев; башенни кранай машинисташ Л. Зелепукина, А. Силина; шофераш нн. Рудь, Симеонов.

Сийлахь-боккхача Октябра сийна яьржача яхьа юкъе а баха гIишлонхоша дош деннад ер шу чакхдалалехьа планал совгIа 80 квартираш хулаш дола ши цIа хьалдаь даккха.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) мастер К. Колесникова, бригадир И. Кузьминов, бригадира заместитель З. Павлова.

М. Холова текст. **Д. Василийко сурт.**

Яхь шерагIа яржаш латт

КПСС XXI-ча съездо тIаийца СССР халкъа боахам дегIабоалабара йола ворхI шера план мехка экономика дIахо дегIайоалаергйола закон лоархIаш гIадъяха тIа а ийца, дерригача советски халкъаца цхьана чуийнна практически кхоачашъе йолаелар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив.

Семилетка диълагIча шера план кхоачашъеча хана шу доалуча юххье йоккхий халонаш нийсъелар тха завода коллектива. Партийни организаце хьалхленца ший дерриrа низаш оарцагIа а даьха, халонаш эшае а укх шера 9 бетта план ханал хьалха кхоачашъе а вIаштIехьдаьлар коллектива.

Масала, бедала крекингировани яра план 104,6 процент, сийрда продукташ яхара план — 113,5 процент, валови продукци арахецара план 106,6 процент, чIоагIа продукташ яхара план 103,7 процент кхоачашъяьй.

Товарни продукци яккхарга дIабода мах планзхчул 0,7 процент лохагIа ба. Продукци яккхарга дIабода мах лохбара чотах паччахьалкхенна 105 эзар сом кходаьд, товарни продукци яккхарга дIадодача хIара сомах 0,5 кепиг лохдаьд. Йовш йола мехкдаьтта продукташ кIезигьяра чотах 9331 тонн доагор кходаьд. Дуккха тайп-тайпара реагенташ кхояьй. Из деррига а завода болхлоша творчески а тIагIертта а къахьегарах хьахиннар да.

Ремонт йоацаш установкашка болх дукхагIа байтар каталитически установкай коллективаша, хIаьта цун чотах дукха совнагIа продукци а яьккхай. № 43-1 йолча установка коллективо цу установка болх беш яккха еза ха планах 150 ди-бийса мара доацача 310 ди-бийсага кхоачаш йIаьх а яь, совнагIа 290 эзар сома маьха продукци яьккхай.

№ 43-2 йолча установка 359 ди-бийса даьккхад ремонт йоацаш, совнагIа 188 эзар сома маьха продукци а еннай. ХIаьта № 43-3 йолча установка 463 ди-бийса даьккхад ремонт йоацаш болх беш. Из я Советски Союзерча цу тайпарча установкашта юкъе ремонт йоацаш эггара дукхагIа болх баь установка. Из бахьан долаш совнагIа 430 эзар сома маьха продукци арахийцай. Деннеи бийсанеи дIаухийташ йола катализатораш эггара кIезигагIа цу установке яхай. ХIанзле кхояьй 105 тонн катализатор. Цхьан установкага шин бетта совгIа болх бе йиш хургья цунца.

Боккха а пайданера а болх бу заводе тха рационализатораша. Укх шера 9 бетта рационализацена юкъе дакъа лоацаш хиннав 421 саг, царех 346 болхло а волаш. Болх бечарех хIара виълагIвар рационализатор ва. Цар еннача 660 рационализаторски предложенех, 217 эзар сом пайда а луш, 485 предложени балха юкъейихьай. Эггара дикагIа дакъа лоацаш бола рационализатораш ба газомотокомпрессорни станце начальник нов. Р. П. Якимович, слесараш: А. П. Королев, В. А. Шалухин, В. Г. Коробченко, Н. А. Лопанский, С. К. Калмыков, № 25-1 йолча установка начальник Ю. П. Родионов, кхыбараш.

Коммунистически къахьегама завод яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабу завода коллективо. ХIанзле из сий дола цIи еннай 7 установкерча болхлошта. Тха производстве хьалха латтача 72 сага коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай. Из сий дола цIи лелаеш ба новкъостий Забаров, Горбик, Иванов, Ловриков, Патютько, Горбатенко, Заикин, Яралов, дуккха кхыбараш.

Дешарца, шоай технически говзал лакхъярца чIоагIа безам болаш ба завода болхлой. Балха боллашехьа а дешаш ба завода болхлой: сайрийнарча школашка — 80 саг, тайп-тайпарча техникумашка — 95 саг, сайрийнарчеи заочнии институташка — 87 саг.

Автоматикеи механизации майрра шоай производствана юкъекхахьа яьннай завода коллектив. ХIанз автоматизаци а яь, болх бещ я завода йоккха ши объект — № 9 йола водонасоснии фецара центральни компрессорнии. Автоматизаци еш латт № 43-5 йолча установкерча тIаьдача операцей блока. Укхаза кхоачашдеш да катализатор хьахулийташ йолча процесса программни тIахьожам лоаттабара декхар. Исполнительни механизмаш хIанзле а дIаоттаяь яьннай блока. Кастта еррига а яь йистеяргйолаш я управлене схема, тIаккха катализатор хьахула еррига процесс электрически командни прибораца (КЭП) чакхйоахаргья.

Укх гаргарча шерашка завода еррига а участкашка автоматизаци яь яккха а завода берригача боахама йизза автоматизаци ярга довла а йиш хулийтаргйола Iилма-тохкама балхаш шерра дIадоладаьд хIанз заводе.

Цу чоалханерча а бехктокхамерча а балха тIехь завода коллектива новкъостал ду «ВНИИКАнефтегаз», «НИИПИнефтехимавтомат» яхача а кхыча а Iилма-тохкама институтий филиалаша.

Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дизара накъа йодача завода коллективо дош деннад шера йола валови продукци арахецара план 20 декабрга кхоачашъе а планал тIех эзараш тоннаш дукхагIа мехкдаьтта сийрда продукташ яха а, — къахьегама овсарле 2,5 процент лакхъе, шера 280 эзар сом экономически эффект лургйола 750-нел кIезигагIа йоацаш рационализаторски предложени балха юкъеяхьа, иштта кхыдараш а.

ХIанз деррига декхараш кхоачашдеш йоалл завода коллектив, хIаьта уж дизза кхоачаш а дергда.

Грозненски крекинг - заводи Новобакински мехкдаьтта чакхдоаха заводи санна йолча хьалха латтача заводий коллективаща яхь лелаеча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша керд-керда резерваш гуча а йоахаш, хIара денна шоай балха толамаш совдоах, ворхI шера план кхоачаши тIехкхоачаши елга Iалашду.

Б. ГРАЧЕВ,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директор.

КIоаргагIа йовза совхоза экономика

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза партийни организацеца ва парте член волаш 49 саги кандидат волаш 7 саги. Коммунисташа болх бу совхоза производства массе тайпа участкашка: хьайбаш леладеча фермашка, бригадашка, мастерскешка, кхашка. Масала, хьайбай боахаме болх беш ва 14 коммунист, механизаторалла — 17 саг.

Боахам дегIабоалабара гIулакха юххьанцарча партийни организаце хьалхленца цхьадола толамаш даьхад совхоза болхлошеи специалисташеи. Во кхедаьдацар ка бола ялаташ. Районе эггара хьалхарчарца 142 процент кхоачашйир совхозо паччахьалкхенна ка бола ялаташ дIадалара план. Соахкарчул 508 центнер дукхагIа дехкад дулх.

Цхьабакъда, ший отчетни доклада тIа партбюро секретара нов. Грушецкеи къамаьлаш даьча коммунисташеи белгалдаьхача тайпара, совхоза производственни гIулакхашта юкъе доккхий кхоачамбоацараш а да. Къамаьл мел даьчо чIоаггIа белгалдоахар партбюрона совхоза экономика кIоаргга ца йовзар, совхоза администраце боахама гIулакхашта деча доала тIахьожам лоаттабара парте Уставо шийна еннача бокъонах бизза пайда ца эцар, организаторскии политическии болх мелбар бахьан долаш шура яккхараи паччахьалкхенга йохкараи совхоз чIоаггIа тIехьайиса хилар. Соахка 8 бетта яьккхачул 532 тонн кIезигагIа яьккхай укх шера шура, хIаьта хIара фуражни Iатта лоархIаш йоакха шура 435 килограмм кIезигъяьй, цудухьа шера йола шура йохкара план 20 сентябрга кхоачаш 50 процент мара кхоачашъяьяц совхозо. 61 эзар фуъ кIезигагIа гулдаьд, хIаьта хIара котамгара гулдаьраш лаьрхIача, соахкарчул 21 фуъ кIезигагIа да.

Коммуниста нов. М. М. Емельяненкос белгалдаьккхар, шура кIезигагIа яккхара а доахана из кIезигьяра а бехке яр партбюрои цун секретарь нов. Грушецкийи хилар. Из кIезига ихав шурий-товарни ферме, тIагIоллара мара хьийжавац цун балхага, цIенхашттара кхоачамбоацараш дIадоахилга цо деха доаггIача тайпара хьадийхадац совхозеи фермайи кулгалхошкара а специалисташкара а. Ферме каст-каста хувцалуш хиннай кадраш, дисциплина во я. Во вIаштIехьдаьхад зоотехнически гIулакхаш а. Каст-каста моттигаш хиннай доахан хан-ханнахьа ца кхоабаш.

Новкъоста Емельянова даьча къамаьла кхы а хIамаш тIатохаш къамаьл дир полеводства бригадира нов. Закалиева. Цо аьлар, соахкарчул кIезигагIа яьккхай укх шера хIара фуражни Iаттагара шура. Цунна бехке я совхоза дирекции партбюрои. Кадраш МТФ дIачIоагIъе гIийртабац уж, каст-каста хувцаеннай дояркаш, бригадираш, хIаьта доахана продуктивность лакхъялара Iаткъар а из да. Доеркаша малагIча хьалашка болх бу дика хьежабац совхоза кулгалхой. ВIалла лоадама хIама дац хьайбашта Iана помещенеш кийчъяра.

Совхоза партбюронеи директора нов. Максименконеи чIоаггIа критика йир ветеринарни фельдшера нов. Я. Музаевеи пенсионера нов. М. С. Бичеи, специалистий балха цар лерттIа тIахьожам ца лоаттабарах. Керттера зоотехник нов. Мяч наггахьа мара хилац фермашка. Бригадирашта балха эша новкъостал дац. ХIаьта вожаш, специалисташкахьара шоашта тIахьожам боацилга а ховш, шоашкара инициатива гойташ хиннабац балха тIехь. Шоаш къамаьлаш деча хана цар геттара нийса дийцар доахана Iа доаккхаргдолчча доакъараш тIа ца озара, доахан кхоабилга во вIаштIехьдаьккха хилара шоаш чIоаггIа сагота хилар. Дукха йов силос, хIана аьлча хьаьш ца хилар бахьан долаш духхьал лаьтта Iоехк из. Дикка тIехьдаьннад доакъараш Iанарца кIаьддеш йола кормозапарникаш хьалъелга. Отделене управляюще Л. Юсуповеи совхоза директора нов. Максименкоси къамаьлаш даьраша шоашта яь критика нийса а лаьрхIар, хIаьта шура яккхареи паччахьалкхенна дIаялареи балха юкъе долаш дола кхоачамбоацараш шоаш дIадоахаргхиларах коммунисташта дош а делар.

Нийса яр хьакхарч лелаеча П. Гаврилова массово-политически балха цо во доал дарах партбюрона яь критика. ХьалхагIа, йоах нов. Гаврилова, тха хьакхий ферме каст-каста беседаш хулар, газеташ дешар, къахьегама листокаш арайоахар, совхоза боахама вокх доакъошкара гIулакхаш довзийтар. ХIанз из болх тхоца беш бац. Цо а белгалдаьккхар, совхоза партбюроси кулгалхошеи Iанга хьайбай помещенеш кийчъяра де доаггIар деш ца хилар. Свинарникашка кIоагаш доахк, тховнаш деха да, гоннахьа хьалъэттад кхо. Хьакхарчашта телараш цхьа концентраташ мара яц, хIаьта моша доакъар наг-нагахьа мара телац. Йолаш йола свекла чуэцаш а хьакхий-товарни ферме хьатIаяхьаш а яц.

Политически болх тесса бита хиларах коммунисташта дийцар керттерча ветврача нов. Ю. З. Соколова, ветфельдшера нов. А. Калипеченкос, кхычар. Цар йоахар, хьайбаш леладерашта лекцеш, докладаш, беседаш геттара кIезига еш хилар. ВIалла эргайоаккхаш яц гойтара агитаци. Социалистически декхараш тIаийдац. Цу доллача хIамашта бехке партбюро хинна ца Iеш, болхлой комитет а я — председатель коммунист нов. Тимченко. Партбюроси болхлой комитетои во леладу коммунистически къахьегама тIехьара социалистически яхь вIаштIехьякхара гIулакх. Цудухьа цхьаккха а коммунистически къахьегама ударник вац йоккхача коллектива юкъе.

Отчетно - хоржамий собране хьахьекхар партбюрос кадращца болх баь ца хилар, совхоза администрацеи специалистийи боахама гIулакхашта тIахьожам лоаттабаь ца хилар а, хIаьта иштта болхлошта юкъе массово-политически болх во бар, партийнии къахьегамеи дисциплина телхаеращца лерттIа къовсам ца лоаттабар, коммунисташа яхачунга ла ца дувгIаш моттигаш хилар, тIаийца решенеш кхоачашъяра тIахьожам дика ца лоаттабар а йоаггIача тайпара хьайбаш леладерий йоакхо яь ца хилар а.

Кердача партбюрона юкъе дуккха керда нах хержаб коммуниста. Партбюро кердача составана собране тIадиллар коммунисташа яь критика дIаэцилга, белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахара де дезар делга, коммунисташа тийнна предложенеши цар яь замечанеши кхоачашъергйола мероприятеш кийчъелга.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
КПСС Грозненски райкома секретарь.

Маяк

МАЙРА ХЬАЛХА ХЬЕЖ

«Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча маяка Мальсагов Османа кха. Ши-кхо ди да цигара комбайнаш дIаяха. Нийсача мугIарех деррига кха дIалаьца яда лордаш тIехь хьажкIаш. Дукха нах боахк уж чIормайоахаш. Цахаддаш заготпункташка дIаух хьажкIех етта машинаш. Маяка участке хIара болхло дикагIа къахьега гIерт. Укхаза ба школашкара дешархой, зооветтехникумера студенташ, юрташкара нах.

ЦIи хезача звеньевойна новкъостал де баьхкаб кIайбенна боккхий нах а. Османа кхай тIара хьажкIаш чуэц, аьнна шийна дIахезача цIагIа воагIаваланзар 80 шу совгIа ха яьнна Гойгов ГIуртмаза Махьмад.

— Соца кхоана Османа хьажкIаш чIормаяха ва раьза вар малав, — аьлар цо Аьлти-Юрта шийна лоаллаха бахача боккхийча нахага. Цхьа иттех саг гулвелар.

Къоначун дараш санна сиха лел воккхача сага Арчаков Исраила кулгаш, сиха хьалдуз цо шиӣ тускар. Дийнахь кхо сахьат мара даьннадоацшехьа а цаIи ахи норма кхоачашъяьй цо.

— Шо санна со къона валаре аз айса цIендергдар ергIа, — бегаш бу Исраила кагирхошца. Вокхар а сихагIа бу болх цунна бIара а хьежаш.

Дикача дешаца хоастабелов шоай маяка гIо де баьхка Мальсагова Захрат, Халухоева Лида, Мартазанова Бани, Гойгова Хьава, Атигова Дугурхан, кхыбараш а. Царех хIаране заданех 8 центнер цIенъе мара ца езача 1,5—2 тонн хьажкIаш дIайохьийт заготпункташка. Царна хов хIанз хIара минут, сахьат чIоагIа лоархIаме долга, хов царна хьажкIаш сихагIа Даьхен амбарашка чутасса езилга, сихагIа аха латта мукъадаккха дезилга.

Дукха хьажкIаш ядийсай комбайнашта тIехьа. Уж хьалехьъяра болх а мела битац укхаза. Галеши ведараши бе а йсахкаш дукха нах боахк из болх беш. Цхьа хьажкIа аллийтац. Царна юкъе вар Мальсагов Осман а.

— ЦIена лохьаелаш, хьажал оаш аллийта дика хьажкIа, — йоах цо кагийча нахага.

Уйлане я Османа юхь. Хала хет цунна ше лийрхIача тайпара укх шера хьажкIаш ца хьийкъа.

— ДIадахача шера даьчул дикагIа Iунал даьдар оаха тхоай участка. ХIаьта а догIаш ца делхар бахьан долаш тхона махетта дика хиннаяц хьажкIаш. ХIанз тха декхар да сихха уж чу а ийца хьатIадоагIача шера кийчо яр. Цхьан—шин дийнахьа мукъадаргда лаьтта. Болхлоша хьинаре къахьег. ДТ-54 яха кхо трактор хургья тха участок оахаш. Трактористаш Газдиев Дауд, Оздоев Махьмад, Келоев Бахьауддин из болх дIаболабара шоай техника кийчъяь баьннаб.

Сои соцара Келоев Гирихани хIанззехьа а тхоай «Беларусашца» лаьтта хьаьнде долалургда. Моттигереи минеральнии удобренеш йолаш я. Октябра цIей хьатIакхачалехьа бIаьстан балхаш дIадоладе мара дезаргдоацаш кийчъе лаьрхIад оаха тхоай 250 гектар хула участок.

Къаьстта уйла ергья оаха дIадувча фуна. Тха лаьтта тIа «ВИР-63» яха хьажкIаш дикагIа хьувкъ. Дахача шера хIара гектара тIара 72 центнер совгIа фуалъяьха хьажкIаш елар тхона цу сорто. Бакъда, укх шера тоъанзар тхона цу хьажкIий фу, тайп-тайпара хьажкIаш дIайийра. Цудухьа, дукхагIа долча даькъе, кIезига хилча санна хет сона тхоай хьувкъам. Цу гIулакхо хьахьокх дIадув фу хьалххе а кийчде дезилга.

Ший кхай тIара хьажкIаш чуэцаш латташехьа хьатIадоагIача шера хургболча хьувкъама уйла ю цIи хезача звеньевойс. Майрра хьалха хьеж из.

М. ЗАНГИЕВ.

Гурахьа дув ялат дувш боахк

Урус-Мартана района «Горец» совхоза ялхлагIча отделене болхлой шоаш дIайийна 700 гектар совгIа хьажкIаши 201 гектар свеклаи чуийца баьннаб. Из толам баккха тха вIаштIехьдаьлар, йоах отделене управляюще Бехоев Абу-Муслима, ерригача техниках бизза пайда эцарах, механизаторий болх кхетамца вIаштIехьбаккхарах. ХьажкIашн свеклаи чуэцача къаьстта белгалбаьлар Беноев Махьмад керте латтача бригада механизатораш.

ХIанз чуийнна гуйрана балхаш деш ба отделене къахьегамхой. Балха доккхий толамаш доахаш ба механизатораш Дадашев Кали, Ибрагимов Абу-Муслим, Хожаев Абуязит а. Жанзле отделене аьхад 700 гектар лаьтта. ДIадийнад 350 гектара тIа гурахьа дув ялат.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

Нормаш тIехкхоачашъеш

Производстве дика толамаш доахаш я Гудермесски района «Джалка» совхоза 3-ча отделенера комсомольско-кагирхой бригада. Цу бригадана кулгалдеш ва комсомолец Абубакаров ЯрагIи. Тайп-тайпарча участкашка балхаш деш ба уж. Масала, шекара свекла, «кхай аьла» чуэцаш, иштта кхыдола балхаш деш. Хьинаре къахьегаш ба цу бригада комбайнер Гайтамиров Усам а тракторист Байтукаев Эли а. ХIара сменах йола норма цаI-ах «ККХ-3» яхача комбайнаца тIехкхоачашъю цар. Комбайнага бизза болх байташ ва къона механизатор, отделене комсомольцашта керте латта нов. Ташухаджиев Шамиль а. ХIара гектара тIара 60 центнер хьажкIаши 300 центнер моша доакъари доаккх цо. Норма шиъ-ах гектар йолча пхиъ—ялх гектарал совгIа кхоачашъю цо дийнахьа йола норма.

И. ЭДИЕВ.

Техника дика кулгаш эш

1938 шера денз болх бу аз юртбоахама тайп-тайпарча машинаш тIа. Дукха бIаргадейнад, йоккха опыт Iомаяьй. Цхьа трактор ера тха юрта советски Iаьдал даьнна дукха ха ялалехьа. Дешашца дIаоалалургдац цу хана ахархой гIадбахар. Еррига юрт гулъелар цу машино хьалхара го боаккхача дийнахьа: Ма хоза лелайора из! Болх баь яьлча трактор цIенъеш, пахашк хьекхаш цхьа дикача дас шиӣ говра санна гIулакх дора цунна.

Дега чIоагIа бохам боал хIанз болх а ца беш трактораш, комбайнаш, машинаш латташ бIаргаейча. Тха совхоза центральни усадьбе дукха юртбоахама техника латт мукх а йиаь. Царех цхьайола машинаш кIезига тоайича болх бе мегаргйолаш я. Бакъда, цар йоаггIача бесса уйла еш саг вац.

ХIана йох ханал хьалха машинаш? ХIана тишлу уж? Хала дац цу хаттара жоп дала. ДукхагIча хана механизатораш шоаш ба бехке. Iа лерттIа гIулакх ца дича сиха йох техника.

Дукха ха яц № 14 йола ДТ-54 яха трактор ремонтера араяьнна. Бакъда, кIезига пайда лу цо совхоза. Каст-каста йох. Трактористa шиӣ балхах дог ца лазилга мара кхы хIама дац из.

Ер ялхлагIа шу да аз сай «СК-3» яхача комбайна тIа болх бу. Цу хана денз ши зIы мара хийцаяц аз цун, хIаьта мел эшача хана а болх беш а хиннай. ХIара сменах гидуаргаш чуэцача 1,5—2 норма ю аз цунца.

Техника езаш, цунца безам болаш механизатор ца хуле кIезига пайда лургба цо боахама. ХIанз тракторaш тIа, комбайнаш тIа, кхыйолча техника тIа болх бераш кагирхой ба. Массане а цхьаттара дог лазаш лелаяц цар юртбоахама машинаш. Цу гIулакхо хьахьокх царна бокъонца техника ца ейзалга, шоай механизаторий сий цар лакха ца леладелга.

Тхоашта новкъадарех дувцаргда аз, механизаторий вахарах лаьца цхьа лекци, доклад, беседа яьяц совхозе укх кхаь-диъ шера. Механизатораш ба юртбоахама балхашта керте латтараш, цар болх барга хьежжа мара дегIабоагIаргбац боахам. лакхлургъяц экономика.

Ала деза, цкъаза кулгалхоша механизатораш боаггIача бесса ца лоархIаш моттигаш нийслулга а. Соца штурвальни болх беш вар Бекбузаров Микаил. Шиӣ балхах дика кхеташ саг ва из. 700 гектар гидуаргаш чуийцар оаха цхьана. Сона дага а доагIаш цкъа хоза дош аьнна а цун дега тоам беш хазанзар. Цул совгIа комбайнер хилча кхы саг эшац а аьнна комбайна тIара дIаваьккхав Бекбузаров Микаил. Аз баьча балхах алапий хургдий сона, аьнна Микаила хаьттача, бухгалтера аьлар:

— ВIалла хIама дагIац хьона.

Украинерча звеньеваяс Н. Г. Загладас шиӣ статья тIа дийцараш Iалаьмате боккха лоархIам болаш дешаш да. Тхоай, механизаторий сий лакха лоаттаде тха вIаштIехьдаргда нагахьа санна юртбоахама техникана лерттIа доал дойя, дог лазаш болх бойя. Хала болх ба механизаторий бар. Цудухьа кулгалхоша а лархIа деза тхо, тхона эшачунца новкъостал де, тха йоакхо е.

И. САУТИЕВ,
«Ингушский» совхоза 2-ча отделенера комбайнер.

ЦЕЛИННИ КРАЙ. Хьалъеш латтача Соколовско-Сарбайски горнообогатительни комбината екъача электромагнитни сепарацен фабрике руда оата йоккха лини вIашагIъелла яьннай. Ши километр гаргга йIаьха я конвейерни линеш. Хьалъяь яьннача тIехьагIа цу фабрике хьалхарча очередо хIара шера чакхдоаккхаргда ворхI миллион тонн руда.

Сурта тIа: фабрика цхьан участке.

В. Давыдова сурт.

ТАСС фотохроника.

Азербайджана столица йистошка цаI шоллагIчоа тIеххьа хьалъотташ латт чуIеча цIеной кварталаш. ДукхагIа дола цIенош йоккхийча панелех ду бакински гIишлонхоша.

Укх шера 350 эзар квадратни метр чуIе моттигаш кхоачаргья бакинцашка. Соахка хьал а даь нах чуховшабаьрел дуккха а дукхагIа да уж цIенош.

СУРТА ТIА: Саранински наькъа йистерча пхелагIча микрорайоне хьалдеш латта керда цIенош.

Н. Игнатьева сурт.

ТАСС фотохроника.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ОБЩЕСТВЕННОСТА НИЗАХ

Коммунистически парте Программа тIа йоах, цIендаь дIадаккха деза кхалсага маIача сага нийсса бокъо ца хилар, дерригa социально-вахара хьалаш хилийта деза ираз долаш йолча берий нанас общественни къахьегамцеи гIулакхащцеи тIа-тIа дукхагIа а творчески а дакъа лацара.

Вай сийлахь-йоккхача Даьхен берригача кхалнахаца цхьана балхаш деш ба Нохч-ГIалгIайчен кхалнах, къахьегамцара шоай дика гIулакхаш хьахьувкх цар, промышленностеи юрта боахамеи коммунистически къахьегама бригадашта керте латт уж.

Алхха моттигерча Советий депутат я нохчийи гIалгIайи къамех йола 2 эзар совгIа кхалсаг.

ХIаьта а бахача наха юкъе лерттIа хьехама болх боацача, хIанз а я кхалсага сий IотеIадеш, дукха истий кхувлаш, маьре яха ха йоаца йиIигаш маьре ухийташ, урдош доахаш, кхы тайпа зуламера гIулакхаш леладеш моттигаш.

Кхалнахаца магийта йиш йоаца гIулакхаш леладеш моттигаш хилар бахьан долаш цу гIулакхащца къовсам чIоагIагIа лоаттабара декхар тIадож ерригача партийни, советски, общественни организацешта.

Зуламашца лоаттабу къовсам аьттонца чакхбаккхара эггара лоархIамегIара яр общественность, къахьегамхой коллективаш я. Цудухьа кхетамца пайда эца беза уголовни бехк барахи общественноста низахи.

Зуламаш деращца лоаттабеча къовсама лоархIам дика кхета а беш, дуккхача общественни организацеша общественни низаца кхетабу харцахьбаьннараш, хIаьта цхьаккха дича а кхеташ боацарашта, цар леладер доккха эхь хилар дIа а хьекхе, царна законах доаггIача тайпара таIазар делга дех.

1940 шера ваь Хизриев Ахьмад, ВЛКСМ член, А. Шерипова цIерахча колхозе шофералла болх беш вар. 1959 шера маьре яха ха йоаца Габатаева яха йиIиг йоалайир цо, тIаккха цунца вахащ цхьа шу а даькха, эккхайир из.

1961 шера июль бетта цу Хизриева йигар деша ягIа, 1947 шера яь Истомулова, хIаьта из а 1962 шера март бетта эккхайир. 1962 шера июнь бетта цул хьалхагIа шозза маьре хинна Дикаева йоалаю Хизриева. Маьре яха ха йоаца йиIигаш цо йигарах Хизриев уголовни бехктокхаме ээав.

Цхьабакъда, колхоза комсомольски организаце гадаьккхар Хизриева. Колхоза комсомольски организаце леладер нийса а ца хийтта, ВЛКСМ Ножай-Юрта райкома бюрос шиӣ заседане Хизриев бехке а вaь, комсомолера дIаваьккхар, цун дош дувцаш общественни обвинитель вахийтар.

Общественни обвинитело района комсомольций цIерах дIахайтар Хизриева леладаь гIулакхаш сий доацаш хилар. Халкъа судо, общественноста фу хет а хьежа, чIоагIа бехк бир Хизриевна.

Цхьабакъда, практико хьахьокхачох, кхалнаьха сий IотеIадарца лоаттабеча къовсама кхоачамболлаш уйла яц цхьайолча общественни организацешка, уж тайпа зуламаш лоалургдоацилга харцахьбаьннарашта хойташ йола кеп оттаяц, профилактически болх бац. Цул совгIа, цхьайола общественни организацеш, зуламхой гадакха отт.

Дукха истий кхувлаш, маьре яха ха йоаца йиIигаш маьре ухийташ хилара керттерчарех бахьан да юртий Советаша, Советий депутаташа, общественносто уж тайпа моттигаш ханнахьа хьагуча ца яхар а цIенхаштта царех де доагIар ца дар а. Хургдар хинна, йоалаечо шоллагIа сесаг йоалаяь а гIоргьяр ха йоацщаше маьре яха а яьнна дуккха ха яьлча мара бехктокхаме озац бехке бараш. ШоллагIа саг йоалаяьр вахача юртарча нахах дуккхачарна цу дийннахье хов саг йоалаяьлга, хIаьта а моттигаш нийслу общественносто е юрта Совето из дош гIотта а даь, бехкечоа бе боаггIа бехк ца беш.

Цунца мара кхетаде йиш йолаш дац оалхазараш леладеча Ермоловски совхозе вахаш а шофералла болх беш а волча Ж. М. Шаипова, цхьан яха а яхаш кхо сесаг хилар. Цун лоалахошта из дика ховш хиннад, цхьабакъда, дукха истий бола саг хьагуча ца а воаккхаш, дуккхача хана советски законаш цунга телхадайтад.

Шаипов ханнахьа хьагуча ца ваккхара бехке я совхоза профсоюзни организаци. Дукха истий болча Шаипова леладу харцахьара гIулакхаш сий доацаш хилар дIа а хойташ советски законаш телхадеш вола из гучаваккхара меттел, болхлой комитета председатела Исраилова совхоза механизаторий собране ше къамаьл деш яьхад: «Шаипова дикеи вои гIулакхаш эза а эза, нагахьа санна цун дика гIулакхаш дукхагIа хуле, цунна баь бехк лаьцачара мукъавоаккхаргволаш кIаьдбелга судагара деха деза».

Собране къамаьлаш даьрех цхьанне а дош аланзар Шаипова воча гIулакхех, бакъда, цунна баь бехк кIаьдбелга-м дийхар цар.

Шаиповна баь бехк кIаьдбар дехаш яр собране яь решени а.

Гучох, из собрани дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабар духьа вIашагIтеха хиннаяц.

Нохчийи гIалгIайи кхалнаха юкъе кхетама болх бар бахьан долаш царех дуккха бараш шоашта дыно теха зIанараш тедаш, шоай сий IотеIадерашта духьала, шоай бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабеш ба. Цхьабакъда, кхенза бола шоай мехкарий маьре ухийташ бола ноаной ба вайна юкъе хIанз а. КIал сесаги бераши долга шоашта ховшшехьа а шоай лоIамех маьре ухаш бола кхалнах а нийслу.

Цу тайпарча наха общественни низаца кхетам бала беза, цар дешаш новкъостий судашка, юрташкарча сходашка, уж балха болча къахьегамхой коллективай собранешка къеста а дайташ.

Шеррача общественноста низаца мара кхоачашде йиш яц КПСС Программа хьалхашка оттадаь, социалистически законаш кхоачашделга Iалашдара, зуламаши уж хьахулийташ дола бахьанаши дIадахара декхар.

М. КУЗНЕЦОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда председатель.

ПЛАНАЛ СОВГIА 300 ТОНН ДУЛХ ЛУРГДА

МагIалбика района «Алханчуртский» откормочни совхоза къахьегамхоша дика толамаш даьхад доаханна дулх тIакхетийтареи из паччахьалкхенга дохкареи план кхоачашъеча. Шера йола дулх дохкара план 9 бетта 112 процент кхоачашъяьй, вешта аьлча шера 455 тонн дIаяла езача, дIаеннай 507 тонн дулха. ХIанз паччахьалкхенга Октябра сийна кхы тIа а 300 тонн дулх дохка аьнна декхар тIайийцад совхоза коллективо.

Хьайбашта дулх тIакхетийтара дика толамаш даьха а дIахо иштта дика къахьегаш а ба коммуниста Д. У. Хаматханова кулгалдеча «Катаяма» яхача откормочни базера къахьегамхой, бригадира нов. Е. Есинас хьалхле лелаеча бригадера свинаркаш новкъостий Мариненко, Гурова, Абакумова, Бондарева. Цар хадданза тIеххкоачашъю шоай производственни план. Масала, деннеи бийсанеи хIара хьаккхийна тIакхетийта лаьрхIар 450 грамм йолча метте цар тIакхетийт 800 а кхы совгIа а грамм дулха.

Дика къахьийгад укх аьхки Первомайски района альпийски даьгIенашка доахан доажадеш хиннача бежа Iуша нн. Баснукаев В., Тимаев Дз., Батаев М., кхычар. Планах деннеи бийсанеи хIара бежана тIакхетийта езар 500 грамм хиннача метте, цар тIакхетийтай 600-негара 800-нега кхаччалца грамм дулха.

ХIанз кийчъяь йоалаш латт доахана Iа доаккхаргдола моттигаш. ГIожеи мошеи доакъараш кхоачамхиллал Iалашдаь яьннай совхоз, дерригa доакъар доахана Iа доаккхаргдолча тIаозаш латт. Укх шера 15 октябрга хьажкIаш чуийца а 10 октябрга гурахьа дув ялаташ дIадийна а даргда тхо.

Б. АХИЛЬГОВ,
«Алханчуртский» совхоза партбюро секретарь.

ДЕГIАБОАГIА РАЙОНА БОАХАМ

Сийлахь-боккхача Октябра сийленца накъа бахара дукха балхаш ду Наурски района къахьегамхоша. Района боахама керттера доакъош да жа кхоабилгеи комсаш лелаелгеи.

«Терский» яхача жа кхоабача опытно-хьокхама боахаме эггара доккхагIа толамаш даьхад боккхагIа бола жа Iуй Батыров Хьамид, Элежбиев Исани керте латтача бригадаша. Бахкаьча хIара бIаь жийна тIехьа 117 Iаьхар кхебаьб цу шинна а бригаде.

Во ка яьннаяц шоай балхах кхыча жа Iуй а. ХIара бIаь жийна тIехьа, цхьаккха а тIера ца боалийташ, 113 Iаьхар хьалкхебаьб Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата нов. Лазарева.

Ахка йокъал йолаш денадоллашехьа а, жена лазараш ца хулийташи уж ца дойташи дукха къахьийгад укх шера районерча жа леладераша. Цу деша чIоагIа йоакхо еш хиннай колхозийи «Терский» совхозеи партийни а боахама а организацеш. Нагахьа санна соахка 9 бетта районерча дерригача жех 6,7 процент жа тIерадаьнна хиннадале, укх шера 9 бетта алхха 3,8 процент мара даьннадац.

Жа ларгара гIулакх а геттара дика чакхдаьккхар укх шера районерча жа леладераша. Колхозий правленеша, «Терский» совхоза дирекце, цар партийни организацеша эггара дикагIа бола механизатораш бахийтар жа лоргача агрегаташ тIа. Жа лоргача пунктащка дика кийчъяь цIе уголокаш яр, беседаш еш агитатораш бар, арайоахаш къахьегама листокаш яр, жа лоргарашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаьяр. Жа ларгара балха тIа районе эггара дикагIа толам баьккхар «Россия» яхача колхозе жа лоргаш хиннача Ашаханов Саида. Жа лоргилга Оренбургски методах а деш, хIара денна 50—80 устагIа лоргар цо. Берригаш а 1080 устагIа ларга а лерга 4300 килограмм тха даьккхад Ашаханова.

Районерча кхаь а колхозои «Терский» совхозои тIеххкоачашйир паччахьалкхенга тха дохкара план. Планал совнагIа 392 центнер эггара толашагIа дола диткъа тха деннад районо паччахьалкхенна.

Района боахамах доккха дакъа лоацаш я комсаш а. 1953-ча шера 165 гектар мара ца хиннача метте, укх шера 12 500 гектар комсаш я районе, царех латаш йола комсаш — 4 500 гектар.

Районерча комсаш лелаераша лаккхара социалистически декхар тIайийцад укх шера 21 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш, дикагIча сортах йола комсаш паччахьалкхенга йохка. БIаьсти йоаллашехьа дIа а болабенна, дукха къахьийгар комсаш лелаераша уж дика хьувкъийтара: агротехнически дикагIча хана хьалъяьхар, еIар, хьалийихкар, шелалах лорайир...

Комсаш лелаераша хьийгача къих доккха беркат даьлар: цIаккха а ца хьийкъача тайпара дика хьийкъар комсаш. Комсий цхьан гаьнах 25 килограмм комсаш йоалаш а моттигаш хиннай.

Паччахьалкхенга комсаш йохкара план эггара хьалха кхоачашйир В. И. Ленина цIерахча совхозо (директор нов. Кононенко, парторганизаце секретарь нов. Китченко). Планал совнагIа 1000 тонн комсаш йохка дош деннадар совхозо. Совхоза коллективо из шиӣ дош сийленца кхоачашдаьд, планах йохка езараш 3100 тонн мара йоацача, 4617 тонн е планал 1517 тонн дукхагIа а йохкаш.

Цу совхозе эггара боккхагIа толам баьккхаб Ковпак Полина, Горьковая Валентина бригадаша. Шоаш гIулакх деча комсий хIара гектара тIара Ковпака бригадо 12,6 тонни Горьковаяй бригадо 12,9 тонни комсаш яьхай.

Iалаьмате доккхий толамаш даьхад мехка чухь эггара боккхагIа болча комсий боахама — «Наурский» совхоза дуккхача бригадаша а. 1900 гектар комсий я совхоза, царех эзар совгIа гектар латаш я. Соахка санна, укх шера а хьалха латт коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхара къовсам лоаттабеш йола Недоспелова Валентинай бригада. Ше лелаеча комсий хIара гектара тIара 12 тоннал дукхагIа комсаш йоах цо.

Планах шера 20500 тонн йохка езача метте, сентябрь бетта 28-гIа ди хьаотташ дикагIча сортах йола 21 эзар тонн комсаш ехкай совхозо паччахьалкхенга. Планал совнагIа кхы а паччахьалкхенга 5 эзар тонн гаргга комсаш йохка аьнна денна дош а толамца кхоачашдеш да.

Шортта комсаш хиларах районе дикка дегIаенай чхьагIар доаккха промышленность. ЧхьагIар доаккха ши завод я тха— Наурскии Калиновскии.

Наурски чхьагIара заводо 12430 тонн комсехи Калиновски заводо 8020 тонн комсехи чхьагIар даьккхад укх шера хIанзлехьа а.

Района комсий боахам дегIабоалабара перспективаех цхьа-ши дош ала лов сона. Комсий дукхалга диллача хIанззехьа а Российски Федераце кхоалагIа моттиг лоац районо. Краснодарски краера Темрюкскии Анапскии районаш мара яц цул хьалха.

Комсаш кхы тIа а дIайогIаргья. ХIанз йолаш йолча 12 500 гектар комсех а тхога йиш хургья 1967-ча шера 125 эзар тонн комсаш яха. Дукха совгIа-эшашагIа йоацаш, укх шера паччахьалкхенга республико доаккха ялат миссел хул уж.

Иштта дукха комсаш хиларах дегIаянза яргьяц чхьагIар доаккха промышленность а. Совхозий шоай низаца укх шерре а хьалъе йоалалургья чхьагIар доаккха йиъ пункт, дегIайоагIаргья коньяк доаккха промышленность.

Октябра цIейна иштта сийленца накъа баха лерхIаш ба районера хьайбаш леладераш а. Паччахьалкхенга дулх дохкара ийс бетта план 145 проценти шера план 99 проценти кхоачашъяьй района хьайбаш леладераша.

Паччахьалкхенга дулх дохкара план иштта толамца кхоачашъе тхога торо хилийта бахьанаш ераш да: цкъа-дале, хьакхарч ебаяр. Вай парте хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш а деш, соахкарчул 4 эзар хьакха дукхагIа кхоаб оаха укх шера. Цунах торо хилар чуоттаяь йорста а яь, 2357 центнер хулаш йола 2618 хьакха дулха дIаяла. ХIанз йорстаеш латташ кхы а 3900 хьакха я районе. ШозлагIа-дале, сихха дарстаргдолаш 1500 бежан Советски районе лоамарча даьгIенашка дажа дахийтар. Дийнахь-бус 800—900 грамм дулх тIакхетар цу даьгIенашка хIара бежана, планах 600 грамм мара ца лийрхIача. Цунах 3 эзар центнер дулх хилар. КхозлагIа-дале, дика борста а баь, соахкарчул шозза дукхагIа — 22 эзар устагIа паччахьалкхенга бохкар. Керттерча даькъе борша жа дар уж.

Паччахьалкхенга шура йохкара шера план хьалхарча ийс бетта 75 процент кхоачашъяьй. Шура йохкара доккхийча боахамашта юкъе хьалха латт шера план 81 процент кхоачашъяь «Терский» совхоза коллектив. Цу совхозе шерра-шера дика хьокхамаш доах соахка хIара Iаттагара 3123 килограмм шура яьккхача 3-ча отделенерча шурий-товарни ферма коллективо. Укх шера хIанзалехьа а хIара Iаттагара 2130 килограмм шура яьккхай ферме. Ерригача районе а цIи хеза ба цу фермера дояркаш, шоаш деттача доахах хIара Iаттагара хIанзлехьа 2200—2470 килограмм шура яьккха Л. Багалова, Е. Бойченко, Р. Баль.

Комсаш лелаеча къоначa совхозашка а дика дегIабоагIа хьайбай боахам. Къаьстта белгалъяккха лов сона паччахьалкхенга шура йохкара шера план сентябрь бетта юххье кхоачашъяь, хIанз планал совгIа шура дIалуш йола «Комсомольский» совхоза шурий-товарни ферма коллектив. Шоаш деттача доахах хIара Iаттагара А. Кулакова 2920 килограмми К. Кравченко 2708 килограмми шура яьккхай цу ферме.

Хьайбаш леладеча боахамашкарча балхашта механизаци яра никъ лаьцаб районе. «Россия» яхача колхозеи «Терский» совхозеи фермашка цхьадолча балхашта хIанзалехьа а механизацияьй. Ленина цIерахча колхозе доахан детта «елочка» яха агрегат оттаяьй, бIарччача шера чу а соцадаь доахан кхабара эша хьалаш хьадеш да.

Октябра цIей хьахулащ йистедаргдолаш керда гIирсаш а да районе. ХIаране чу 520 бера деша торо йола шиъ школа кхоачаргья дешархошка — Калиновски яхача станицеи «Советская Россия» яхача совхозеи. Из дика совгIат да. Цул совнагIа «Советская Россия» яхача совхозе хьалдаь доал 400 сага лаьрхIа зал а йолаш дола керда культура ЦIа. Иштта хьадаьдаргда «Калиновский» совхозе 100 бера лаьрхIа детсада цIенош, тика, 5 эзар оалхазар чугIоргдола птичник. Ленина цIерахча совхозе 800 хьакха чугIоргйола свинарник, иштта кхыйола гIишлош.

Укх тIеххьарча диъ шера вIалла йовзаргйоацача йоалаш тоаеннай район. Казакий хьаьхача цIенолгашта меттел доккхий, сийрда, паргIата цIенош хьалдаьд, тIои асфальтеи наькъаш дахкаьд, массе юрта электричество йиллай. Районах чуволлача метте хьалтеха лозунг йоалл: «Наурцаша моарщал хоатт шуга», аьнна. Тхоай район дикагIа йовзарца хьаштдола мел вола саг раьза хинна тIаэц оаха, яхилга да тха из.

В. ВАРЛАШКИН,
КПСС Наурски райкома секретарь.

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Укх деношка республикански газетийн радиои журналисташ вIашагIкхийтта хилар миниатюрай Московски кердача театра артисташца.

Театра художественни кулгалхо волча писатела Полякова Владимира дийцар творчески коллективах.

Кхо шу мара дац, аьлар цо, керда театр вIашагIделла. Цхьабакъда, хIанзле гучадаьннад миниатюрай театр зрителашта дукха дезилга. Тайп-тайпара халонаш нийслу тха балха юкъе, хIаьта а творчески коллектив берригa низ тIабахийта къахьегаш я театра хьалхашка латта бехктокхаме декхараш сийленца кхоачашдара.

Цул тIехьагIа гулбеннараштa В. Полякова ший «Фантастически дувцар» дийшар. Боккхача безамца ладийгIар журналисташа къонача артисташа М. Полбенцоваси А. Кузнецовеи йийшача сатирически монологашка.

Юртхоша лоархIаш

Лакхача, хозача метте улл Наьсарен района Аьлти-Юртара клуб. Геттара хоза хул укхаза сарахьа.

Дукха беза ший болх клуба заведующи йолча Мальсагова Фатимайна: Дукха ха яц Фатимас цига болх бу. Тоалуш латт клуба болх, ший хан-ханнахьа хьахьокх кинофильмаш, каст-каста самодеятельни артисташ боагIа сакъердаме концерташ дахьаш.

Балхах мукъа болча хана а хIаьта дезача деношка а дукха нах гуллу укхаза. МаIа нах санна кхалнах а мехкарий а хул клубе салоIаш. Аьлти-Юртарча клубе болх беш ший актив я. Цу активе дакъа лоацаш дукха кхалнах ба. Царца ба нн. Хаштырова Марем, Мальсагова Мадина, Хидриева Зина, иштта кхыбараш.

Боккха болх бу Фатимас кхалнах общественни вахаре юкъеозара а. Доккха новкъостал ду цо кхалнаьха коммунистически сакхетам лакхбара, деша ха йола йиIигаш дешара чуозара. Каст-каста лекцеш еш, масала, укх деношка Фатима «Саги космоси» яха лекци еша кийчлуш я. Дукха гIулакхаш да Фатимай. ХIара денна, хIара сахьата хозлуш, тоалуш доагIа вай, советски наьха, вахара хьал. Хозлуш доагIа Фатимай юртхой вахар а. Цунца да Фатимай ираз а гIозале а.

Д. ЕВЛОЕВА,
Наьсарен района Аьлти-Юртарча юхьерча школа хьехархо.

ГОРОДА СТАДИОНАШКА

ЧIоагIа сакъердаме а яр, дукха нах а бар хIанз дахача кIирандийнахьа «Динамои» Орджоникидзе цIерахчеи стадионашка 40 совгIа йолча школьникий коллективаша дIайихьача шоай спартакиаде. Яйга атлетиках йолча яхьашта юкъе дакъа лаьцар Махачкалерчеи, Грознерчеи, Саратоверчеи спортивни школай спортсменаша. Цу яхьашта юкъе яр просвещене Министерства чуйоагIа 40 школа.

Юкъара цхьоалагIа моттиг яьккхар 17 164 очек яьккхача № 46 йолча цхьайтта шерарча школа дешархоша. ШоллагIа йола моттиг яьккхар 15 962 очек яьккхача № 5 йолча школа спортсменаша.

Къаьст-къаьста бола спортсменаш хьаийцача дикагIа толамаш даьхар № 31 йолча школа дешархочо Краснова, йиIигашта юкъе бIаь метр вадарах котало яьккхар № 1 йолча школа-интерната дешархочо Штенгарда, хIаьта ши бIаь метр вадарах хьалхара моттиг яьккхар № 46 йолча школа дешархочо Григорьяна.

ЧIоагIа, хьийжарий теркам тIаозаш чакхъяьлар Орджоникидзе цIерахча стадионе дIайихьа Саратоверча, Махачкалерча, Грозерча яйгача атлетий яхьаш.

Шин дийнахьа лаьттача чIоагIача спортивни къовсаме хьалхара моттиг яьккхар Дагестана спортсменаша, шоллагIа йола моттиг яьккхар грозненцаша.

«Динамо» стадионе дIайихьар волейболахи баскетболахи йола йиъулагIча школьникий спартакиада финальни яхьаш. Иштта дIабихьар Грознерча школашта юкъе волейболах йола кубок бахьан долаш лаьтта къовсам. Кубок яьккхар Грознерча № 7 йолча школа. ЙиIигашта юкъе хиннача яхьашка кубок яьккхар № 1 йолча школа-интерната дешархоша.

Баскетболах ловзарах хьалхара моттиг яьккхар Сунженски районерча йиIигаша. Доккхий спортивни толамаш даьхар Грознерча №№ 20, 21, 22 йолча школай спортсменаша-баскетболисташа.

Городерча шахматни клубе хиннача яхьашка хьалхара моттигаш яьхай №№ 2, 57 йолча школаша.

Йолаеннай Нохч-ГIалгIай АССР шахматех ловзара хьалхара моттиг яккхара йола кхалнаха юкъера яхьаш. Яхьашка дакъа лоацаш ба республикера чIоагIагIа бола шахматисташ Сусоева, Веркина, Исламова, Федорова, Горейко, иштта кхыбараш.

Хьалхарча туре Федорова («Къахьегам») котъяьлар Горейкал («Спартак»), Исламова (№ 2 йола школа) котъяьлар Гардинаяйл («Къахьегам»).

Л. САПРЫКИН.

Къахьегамхой новкъосталца

Кхо бутт совгIа ха мара яц коммуниста нов. Эстоев Ахьмада Первомайски района радиовещане редакторалла болх бу. Цхьабакъда, цу лоацчача хана чухь къахьегамхошта хьалхашка сий лакхденнад района радиовещане.

КIиранна кхозза передача ю радно чу гIолла. Цо дувц керда хоамаш, производстве хьалха латтарий гIулакхаш, производства новаторий толашагIа йола опыт, кхыдараш.

Района къахьегамхошта къаьстта дукха дезаш да кIиранна шозза кхайкадеш дола «КIарцхал» яха радиожурнал. Цо чIоаггIа критика ю хулиганашта, тунеядцашта, спекулянташта, дукха истий кхувлараштa, районерча кхоачамбоацараштa, доал во деш болча боахамий кулгалхошта.

Радиовещане иштта дика болх бе вIаштIехьдоал района шеррача актива новкъосталца цо ший болх лелабарах. Радиовещане вIашагIъеллача 7 саг юкъе волча редакце балха юкъе дика дакъа лоац района кулгалхоша. Штате воацаш ши диктор ва эрсий а гIалгIай а меттала передачаш еш. ХIара колхозе кхашкарча балхах, хьайбай боахамера, механизацех дола керда хоамаш радиовещанега дIателаш штате воаца кхо инструктор ва. Микрофона хьалхашка къамаьлаш ду производства новатораша, цхьабакъда, магнитофон ца хилар бахьан долаш из болх дIабахьара духьала йоккхий халонаш нийслу. Цу гIулакха новкъостал эш.

О. ШАДИЕВ,
ВЛКСМ Первомайски райкома инструктор.

ЭСТОНСКИ ССР. Тартуски паччахьалкхен университета Iилман библиотека фондашка да дунен гIарча тайп-тайпарча мехкашка кепа теха арадаьккха 2 миллиони 400 эзари гаргга том. Кепа техача изданешца хувцамаш ду библиотеко дуккхача паччахьалкхений Iилман учреждешца, бувзам лоаттабу 40 мехкарча 200 совгIача университеташца, Iилмагохкама институташца, обществашца.

СУРТА ТIА: доазол дехьара дена литература къоастадеш йоалл йоккхагIа йола библиотекарь Лейда Алвер.

Э. Нормана сурт.

ТАСС фотохроника.

Юртий библиотекашта...

Республикера А. П. Чехова цIерахча библиотека бетта йола курсаш чакхъяьхай юрта библиотекай хургболча заведующеша, вайнаьха кхалнаха. Уж ерригаш а 28 саг я.

Шоай хургйола специальность геттара дукха езаш, дика дешарца чакхъяьхай мехкараша курсаш. Цар керттера гIулакх да библиотекай балха тIа КПСС ЦК решени кхоачаш а еш, хIара дезалга книжка дIакхоачадар. Курсашка хиннараша Iомадаьд, мишта кхетабе беза библиотека дешархой книжка харжа. Iомалуш бола мехкарий Грознерча дикагIа йолча библиотекай балхага хьожаш хиннаб, № 3 йолча Заводской районни библиотеке а хулаш. Цу библиотекерча къаьнарча болхлоша дийцар царна шоай дуккха ханарча опытах лаьца. Курсашка дешаш болчар ладийгIар тайп-тайпарча лекцешка, уж баха хилар республикански краеведчески музее. Ерригаш а 28 кхалсаг дика дийша чакхъяьлар. Царна юкъе къаьстта белгалбаха мегаргболаш ба: Шадиева М., Коломбейт К., Султанова Н., Эльмурзаева, иштта кхыбараш.

Юрташкарча библиотекашка низ ца кхобеш болх бергба мехкараша, Коммунистически парте хьехамца советски сага сакхетам лакх а беш.

М. И. ГРЕЧУШКИНА,
Республикански библиотека методически отд. заведующи.

Доттагiал чIоагIа да

ЧIоагIа тоссаденна да вай Нохч-ГIалгIайчен къамаштеи Дагестане дахача къамаштеи юкъера доттагIал.

Дагестанера доттагIий безаме тIаэцаш бар укх деношка Нохч-ГIалгIай пединститута студенташ. Цига хьоашалгIа баьхка бар Дагестана медицински, юртбоахама, Дагестански кхалнаьха пединститута, университета студенташ. «Марша доагIалда тха деза доттагIий!» — аьнна лозунг дар Нохч-ГIалгIай пединститута чувоаллача хьалтеха доаллаш.

Сакъердаме, безаме чакхдаьлар из вIашагIкхетар. Доккха концерт оттадир Нохч-ГIалгIайчен пединститута студенташа а Дагестанера баьхкача хьаьшаша а цхьана дакъа а лоацаш пединститута актови зале гулбеннараштa. Массехказа тIоараш детташ юкъахдоахаш, хоза аьлар нохчий меттала «Зезаг» яха нохчий вальс Дагестански университета студентка Исмаилова Асяс. Дика аьлар иллеш хьаьшаша Баймурзоевас, Толстолуковс, иштта кхыбараша. Сакъердаме дIайихьар из бийса студенташа. Нохч-ГIалгIай пединститута студенташа вежараштa — дагестанцашта шоай цIерах байракх елар.

С. ГАЙТЕМИРОВ,
Нохч-ГIалгIай пединститута студент.

СОЮЗНИИ АВТОНОМНИИ РЕСПУБЛИКАЙ СТОЛИЦАШКА ГIОЛЛА

Къилбаседа-ХIирий АССР. Орджоникидзе городера Свобода яха майда.

В. Байдалова сурт.

ТАСС фотохроника.

Радиои телевиденеи передачай программа

11 октябре: 6.40 — «Хьалхашка лаьтта декхараш кхоачашдаьд» — передача (гIалгIай меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзерен доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.30 — «Сердало» газета обзор; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.00 — нохч-гIалгIай ашараш; 16.10 — «Комсомольский сийг» — радиожурнал (эрсий меттала); 16.40 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.50 — «Семилетка локомотиваш» — передача (нохчий меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — «СССР-а Лаккхехьарча Совета депутата н. Магомадов Мухьаде болх беча цехе» — очерк (нохчий меттала); 17.35 — дунен халкъий музыка дIалокх Узбекистана артисташа; 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Жа леладерий юбилей» — очерк (эрсий меттала); 18.30 — моттигерча авторий музыка.

УКВ 9.15 — «Илли дахаргда» — радиокомпозици; 9.56 — «Дийна бувзам». — И. Андроникова дувцар; 10.21 — «Къона говзалаш» — концерт; 19.20 — Илли оал СССР халкъа артиста Серкебаев Ермека; 19.53 — нохч-гIалгIай ашарий концерт; 20:34 — «Гиблая слобода» — радиопостановка; 21.43 — болгарски симфонически музыка концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — передачай программа; 18.05 — телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала); 18.15 — киножурнал; 18.25 — пионераштеи школьникаштеи—«Эггара сакъердамегIа дола гIулакх» (тимуровций гIулакхех); 18.45 — къоначар бIаргашца — «Къонабарий оазаш» яхача книжка тIара передача (нохчий меттала); 19.00 — «БIаргаш сийрдадалар» — документальни фильм; 19.20 — «Ленински преме лауреат, композитор А. Прокофьев» — музыкально-образовательни передача; 19.55 — передачай программа; 20.00 — «Алло, оаш, номер тувлаяй» — художественни фильм.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Шоай бокъонаш бахьанце къовсам лелабу Турце къахьегамхоша

«Профсоюзашта мукъале ех оаха!», «Болх бех оаха!», «Болхлошкеи цар берашкеи моцал я, хIаьта бIаьхийбараш дикача ресторанашка дуаш-молаш ба» — цу тайпарча транспаранташца демонстрацешка арабувл турецки болхлой, «шоай» помещикашеи капиталисташеи а Турце дIачIоагIъеннача американски фирмашка а лоаттаеча низкъаларча эксплуатацена духьал.

Дуккхача хана денз № 5018 йолча законах дуккхача бокъонех баьха ба турецки болхлой. Царна бокъо лац забастовкаш е, коллективни договораш оттаде, мукъа лац вIашагIъяьхa йола профсоюзаш вIашагIтоха.

ТIехдаьннача халача хьала тIа оаха а болх бе а безаш ба турецки болхлой. 1938-ча шера денз иттазнел а дукхагIа лакхбеннаб мехка чухь вахара эшача хIамашка дIабода мах, хIаьта алапеш цу юкъагIа алхха 2—2,5-зза мара тIакхийттадац. Хиланза ца а йоалаш наха эшача хIамай маьхаш Iалаьмате сиха тIадетталу. Алхха укх шера хьалхарча ах шера а 10 процент тIакхийттад кхачан продуктех доаха маьхаш, квартирех, уж летаярах, цига йоагаеча сердалонех боаккха мах. Наха чуIе цIенош чIоаггIа кхоачам боацаш да мехка: нах баха мегарг болаш йоацача трущобашка — «геджекондашка» бах цаIи ахи миллион болхлойи бе болх боацаш биса нахи. Форд санна, «геджеконда» районашта гонахьа яда Турце йоккхий городаш.

Цхьабакъда, турецки къахьегамхочоа эггара унзарагIдар бе болх ца хилар да. «Терджюмаи» яхача газето маяххара, бе болх ца хиларо «къамаргаш Iайдача санна, садикъа був мохк». 28 миллион саг вахача Турце бе болх боацаш, е ах хана мара бе болх боацаш 4200 эзар саг ва, вешта аьлча, дукха совгIа-эшашагIа боацаш, США бараш миссел ба уж. Дохкаденнача кIица цхьана совгIата лаьрхIа бе болх ца хилар а Турце хьачукхихьад США-с, йоах туркаша.

Йохкаенна, кхы дIахаяла йиш йоаца Мендереса режим 1960-ча шера май бетта дIаяккхаро геттара чIоагIйир ла йиш йоацаш халача вахара хьалаштеи профсоюзий цхьан кулгалхочо мааллара, «фашистски Итале кодексащара хьаийцача» законаштеи шоайла барт а болаш болхлоша хьинаре еш йола духьале. ХIа аьнна тIема переворот хуллашехьа а «Тюрк Иш» яхача профсоюзий Конфедераце кердача правительствага телеграмма яхьийтар. Цу телеграмма тIа цо хьадийхар демократена духьалара законаш дIадоахилга, профсоюзашта мукъале Iалашъелга, болхлошта забастовкаш е а коллективни договораш увттаде а бокъо лулга, болхлой законодательствага овлан тIара юхахьожилга, алапеш тIатохилга, иштта кхыдараш.

Уж гIулакхаш бахьан долаш хьинаре къовсам лоаттабеш ба Турце къахьегамхой. Шоай болх шерра боаржабеш, къовсама барт-цхьоагIо чIоагIъеш я профсоюзаш, шоай мугIарашца 400 эзар член а волаш 420 кагий профсоюзаш хIанз 16 йоккхача профсоюзни федераце чу вIашагIкхеташ я. «Воай низ совбаккхара, чIоагIагIа хилара вай вIашагIкхета деза», — йоах болхлоша.

Тайп-тайпарча городашка, дакъа лоацаш болча наьха дуккхалга диллача, Турце цIаккха а ца хиннача тайпара йолча болхлой выступленешца белгалдаьлар 1961-гIа шу. Соахка май бетта г. Измире демонстраци йир транспорта, кIадаши нахьараши деча промышленноста дуккхача болхлоша. 40 эзар саг хилар цу демонстраце дакъа лоацаш. Декабрь бетта къовсама гIайттар Зонгулдака районера шахтераш, Эскишехира машиннаькъахой. Цар дIадехар Iалаьмате сиха 40 процент алапеш тIатохилга. Дергда яьхе мара, болхлошкара хьал тоадара цхьаккха а хIама ца деш йола буржуазни партеш чIоаггIа харцйора митинге къамаьлаш даьча ораторашa. Профсоюза кулгалхочо Ахмед Асутая аьлар митинге: «Оаха правительствагара хьадех профсоюзашта мукъалеи болхлошта забастовка е бокъои лулга. Нагахьа санна уж оаха хьадехараш дIатIа ца эце, оаха низагIа кхоачашдайтаргда уж».

Цхьабакъда, тIом хинначул тIехьагIа а тIом хилалехьа а Турце болхлой боламца хинна эггара лоархIамера гIулакх да 1961-ча шера 31-ча декабре Стамбуле хинна ерригтурецки болхлой митинг. Митинге а демонстрацешка а 140 профсоюза хьалхара дакъа лоацаш хилар 200 эзар болхло. Колоннашца, айхха строе а этта, эзараш транспаранташи плакаташи а йолаш столица улицашка гIолла чакхбаьлар Стамбула болхлой, мехка 31 городера болхлой делегацеш. Болхлоша дIадехараш, низ-Iоткъама, бокъо ца хилара, къелла духьал цар кхайкадераш Iодеша йиш яр транспаранташ тIара: «Оаха хьадех забастовкаш е мукъале лулга», «Оаха дехар сагIа дац, тхоай бокъонаш я, хIаьта оаха уж бокъонаш хьа а йоахаргья», «БIаьхийбараша пирогаш юъ, хIаьта болхлошка кхыметтел маькх а яц».

Стамбуле хиннача митинго хьахьекхар политически гIулакхех дика кхийтта, шоай хьал тоаделга кхоачашданза ца Iе чIоагIо яь болхлой хилар. Цо хьахьекхар Турце болхлой класс теркал ца бе йиш йоацаш боккха низ хилар.

Турецки къахьегамхой керда отрядаш тIа-тIа дукхагIа юкъе ух къовсама: текстильщикаш, шахтераш, шофераш, фордахой, машиннаькъахой, тIема предприятей болхлой, муниципальни болхлой, журналисташ. Турце столица цецйоаккхаш пхе сахьата дуккхача наьха демонстраци хилар укх шера май бетта. «Болхи вахара хьали тоаделга хьадех оаха!» яхаш цIогIарч а детташ, полицейски кордонах чакх а лийлха, меджлиса цIеношкахьа бахар демонстранташ. Майдан тIа боалабаьча бIуна низ кхачанзар демонстранташ юхасовцабе. Латаш моттигаш а хилар цига. Полицес гIажамаш еттар, салташа топий бовхамаш деттар. Iаьдалаща болхлошта даьча низашта духьал йоккха демонстраци йир Стамбулерча профсоюзаша.

Турце болхлой болама кхы кIезигагIа лоархIам болаш хIама дацар Эрегли яхача городе 12-ча августе хинна ерригтурецки болхлой митинг а. Мехка 210 профсоюза викалаша дакъа а лоацаш хинна дуккхача эзарней из митинг чакхъяьлар «Хоададергда вай бIаьхийча наха леладу эксплуататорски гIулакхаш» яхача лозунгаца.

— Нах санна дахар дукха хоадамболлаш къовсам лоаттабергба вай! — Митинге къамаьл даьча цхьан ораторо аьнначa цу дешаех митинга лозунг хилар. Митинге къамаьлаш мел даьраша, туркий болхлошта цар низкъала эксплуатаци еш хиларах, чIоаггIа критика йора Турце балхаш деш йолча американски компанешта. Кхы кIезигагIа йоацаш критика йир митинге болхлой деша хьакъехьа правительства лелаеча политикана а.

— Болхлошка кхы сатохалац, — йоах турецки профсоюзий кулгалхоша. — Бе болх боацаши къеи уж хиларах пайда а ийбеш, капиталисташа болхлошца леладу гIулакхаш лаьшца санна леладеш дола хьал цIендаь дIадаккхара болча къовсама ураоттаргда вай. Шоай де дезари декхари кхетадеш ба Турце болхлой. Тхоай гIулакх дIачакхдаккха лаьрхIад оаха.

М. ВИКТОРОВ.

Капитала мехкашкара забастовочни болам

ТОКИО. Чкъаьрий доахача Японски «Дайити ниссин мару» яхача компане сельдяной плавбаза тIарча наха форда тIа чкъаьрий даха баха а ца тугаш забастовка йир 8-ча октябре. Компане даьшкара фордахоша дIадех къахьегама хьалаш тоаделгеи алапеш тIатохилгеи.

* * *

РИМ. КIира совгIа ха я Итале лакхехьарча дешара заведенешкара хьехархойи студенташи забастовка еш бола. Шоай материальни хьал тоаделга а, хIаьта иштта мехкара ерригa лакхера дешара заведенешашча пособешцеи оборудованецеи Iалашъяра кхы тIа а ахча хецилга а дIадех хьехархоша. Бахаре кхы торо йоацаш болча берригача студенташта, царех дукхагIа бараштa мукъах хIаьта а вета а стипендеш хулийтилга дIадех студенташа.

* * *

БОГОТА. Къахьегамхой толе чакхъяьлар «Портланд-диаманте» яхача компане цементни завода болхлоша яь 83 дийнахьара забастовка. Забастовка яьраша алапеш тIа а тохийтар, хIаьта иштта кхыйола оаттонаш а яьхар предпринимателашкара. Толамца чакхъяьлар «Интернейшнл летролеум» яхача компанерча болхлоша яь забастовка а. Законехь доацаш дIабаьха хинна болхлой юхаоттабайтар.

* * *

МЕХИКО. Чакхъяьннай «Публикасьонес эррериас» яхача фирмерча болхлой-печатникий забастовка. 8-ча октябре юха а арадаьлар «Новедадес», «Диарно де ла тарде», «Ньюс» яха газеташ. Къахьегамхоша коллективни договор а оттадайтар, алапеш 15 процент тIа а тохийтар!

(ТАСС).

Паччахьалкхен чухьара 3% кхадж боагIа заем

1962 шера 30 сентябре гор. Москве кхадж а бена ловзаьча 89 тиража

ОФИЦИАЛЬНИ ТАБЛИЦА

Кхадж бенаб заема ялхайтте а разрядерча серейи облигацейи укх номерий:

Серей №№	Облигацей №№	Бенача кхажа боарам сомашца	Серей №№	Облигацей №№	Бенача кхажа боарам сомашца	Серей №№	Облигацей №№	Бенача кхажа боарам сомашца
000734	41*)	500	029922	41*)	500	069476	50*)	2.500
001353	1—50	100	030562	43*)	500	070016	09*)	1.000
003137	1—50	40	030829	30*)	500	071289	1—50	100
004247	16*)	500	030884	42*)	500	071622	37*)	500
004424	16*)	500	031058	1—50	100	072560	23*)	500
004858	41*)	500	031302	06*)	500	072580	24*)	500
005276	1—50	100	031605	32*)	500	072883	47*)	1.000
005380	12*)	2.500	032294	03*)	500	072980	1—50	40
005774	39*)	1.000	032954	1—50	40	073135	43*)	500
007563	43*)	500	033750	1—50	40	073159	41*)	500
007798	1—50	40	033813	49*)	500	073933	1—50	40
008909	10*)	500	033922	1—50	40	073955	49*)	500
009253	1—50	40	036173	32*)	500	074566	39*)	1.000
010381	05*)	500	036524	28*)	2.500	075610	23*)	500
010556	15*)	500	038537	1—50	40	076265	26*)	1.000
012537	1—50	40	038816	23*)	1.000	076667	05*)	500
012594	1—50	40	039063	1—50	100	076737	43*)	500
012653	05*)	1.000	039497	05*)	50	079247	08*)	500
012876	1—50	100	041351	1—50	100	080151	1—50	40
013215	24*)	1.000	041555	1—50	100	080515	09*)	500
013626	46*)	500	041756	39*)	500	081005	42*)	500
015219	47*)	500	042689	41*)	500	081614	34*)	1.000
015443	35*)	500	043229	38*)	500	082756	1—50	40
015796	02*)	500	044135	43*)	500	082776	1—50	40
016801	21*)	1.000	044989	12*)	500	083024	24*)	1.000
017930	23*)	500	046377	46*)	500	083095	1—50	40
019204	11*)	1.000	047411	1—50	40	083448	41*)	1.000
019428	42*)	500	048504	50*)	500	084111	1—50	100
019493	1—50	100	048664	1—50	40	084249	1—50	40
019596	06*)	500	050249	1—50	40	085102	38*)	500
020056	1—50	40	050590	21*)	500	085240	1—50	40
020935	15*)	500	051524	26*)	500	085382	22*)	500
021784	1—50	40	051540	34*)	500	086875	20*)	1.000
022112	30*)	1.000	051976	1—50	40	087178	31*)	500
022628	15*)	500	053232	1—50	40	087256	1—50	40
023421	15*)	500	053624	1—50	40	088052	1—50	40
024072	09*)	500	054100	31*)	500	088623	36*)	2.500
024469	21*)	5.000	054372	1—50	40	089678	08*)	500
024707	44*)	500	055310	50*)	500	092213	28*)	1.000
024768	22*)	500	055889	21*)	500	092245	45*)	500
025031	1—50	40	056147	1—50	40	092460	1—50	40
025193	1—50	100	056816	17*)	500	092705	1—50	40
025222	38*)	500	060743	1—50	40	093867	06*)	2.500
025576	05*)	500	060915	1—50	40	094752	01*)	5.000
026468	1—50	100	061195	50*)	1.000	095038	1—50	40
027411	1—50	40	061643	1—50	100	095415	1—50	40
027547	36*)	500	062448	1—50	100	095763	15*)	500
027577	42*)	1.000	063225	1—50	40	096612	34*)	500
027989	1—50	40	063314	25*)	1.000	097452	14*)	500
027995	13*)	1.000	063565	1—50	40	097768	1—50	40
028012	41*)	500	063685	1—50	40	098421	32*)	500
028241	23*)	1.000	064985	1—50	40	098594	32*)	500
028288	18*)	500	065267	47*)	1.000	098918	1—50	40
029007	47*)	500	066089	34*)	500	098949	38*)	500
029089	38*)	1.000	066460	47*)	1.000	099003	10*)	500
029205	29*)	500	066862	37*)	500	099516	11*)	1.000
			067436	41*)	500	099693	31*)	500

*) Цу серех йолча облигацей вокх 49 номера хIаране 40 сом боагIаш кхадж бенаб.

Таблица тIа белгалдаьраш шин туман облигацешта даьхка кхажамаш да.

Бенача кхажа ах дакъа лу туман лоархIам болча облигацеех.

Бенача кхажа юкъе бахийтаб облигаце ший мах а.

ТIехьа тIайоагIа газета номер хьаккхаьчачул тIехьагIа, оттаьча порядкага хьежжа сберегательни кассаша бенача кхажах доагIа ахча дIалуш дола официальни документ да ер таблица.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ГОСТРУДСБЕРКАССАЙИ ГОСКРЕДИТЕИ УПРАВЛЕНИ

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — «Говза Петр» — долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — «Акха жIалий Динго» — долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — «Говза Петр» — долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — «Говза Петр» — долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15 7.15, 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Акха жIалий Динго». — долалу: 9, 3, 9.

«Шолабаьрий гIулакхаш» — долалу: 11, 5.

«Бокъонца бакъдолаш» — долалу: 1, 7.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03172 Заказ № 5269.